

אשרי מי שבא לבאן
ותלמודו בידו
(ב"ב י)

ותלמודו בידו

הלכות גרה

סיכום הסוגיות בשאלות ותשובות,
מדברי הגמרא והראשונים עד לשו"ע ונושאי כליו,
בשיטה מאירת עיניים
לחזרה מהירה וקלה לזיכרון הדברים,
בתוספת שיבוץ עניינים אקטואליים
מגדולי הפוסקים

אייר תשפ"ה

מכון
ותלמודו בידו

הקדמה ללומד

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (ב"ב י:)

ת"ר ושנתם שיהו דברי תורה מחודדין בפין
שאם ישאל לך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא
אמור לו מיד (קידושין ל).

"כי רק ע"י שאלות ותשובות יתחקקו הדברים
בלב השומע" (תפארת ישראל אבות פרק ו משנה ו)

- ✦ חיבור זה מסכם את ההלכות בדרך של שאלה ותשובה, מסוגיות הגמ' והראשונים עד לדברי השו"ע והאחרונים בסדר בהיר וקצר לתועלת הזיכרון.
- ✦ מאחר שלפעמים בכל סעיף ישנם כמה נושאים או נושא אחד ארוך, לכן לתועלת השינון בקצרה, כל סעיף חולק לכמה נושאים.
- ✦ כדי להקל על הלומד והמעייין, לא הובאו המראי המקומות של הראשונים שמובאים בבית יוסף או בש"ך והט"ז.
- ✦ בדברים אקטואלים עיקריים, הובאו תמצית דבריהם של גדולי הפוסקים משובצים על ההלכה.
- ✦ תוכן ענינים מורחב הכולל את השאלות של כל סימן מובא בסוף הספר.
- ✦ כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לספר בלא שגיאות, על כן בקשתנו לציבור הלומדים להעלות בפנינו כל הארה והערה בעניני הספר למען נוכל לסדר זאת במהדורות הבאות בעז"ה.

בברכת התורה

מכון

ותלמודו בידו

יצא לאור בס"ד

ותלמודו בידו

הלכות איסור והיתר

(מהדורה שניה)

ותלמודו בידו

הלכות נדה

בקרוב אי"ה יצא לאור

ותלמודו בידו

הלכות אבלות

©

כל הזכויות שמורות

למכון ותלמודו בידו

להערות והארות

0527190072

או בדוא"ל

Y0527190072@gmail.com

ניתן להשיג את הספר

בירושלים

יהודה צדקה

0527190072

עיצוב ועימוד:

סוף
פסוק

מכון ישיבת טבת
058-3256900

כריכה ושערים, משה לוי - ספרים:

052-7634834

הסכמה מראשי הישיבה
מרב הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א
והגאון רבי חיים פריץ ברמן שליט"א

בס"ד, ר"ח אדר תשפ"ה

הראני הרה"ג המצויין רבי יהודה צדקה שליט"א את חיבורו היקר "ותלמודו בידו" אשר כשמו כן הוא, וכל הרואה את החיבור מתענג איך אפשר לקנות שליטה בפסקי השו"ע והגנו"כ בצורה ברורה וקלה כל כך, והוא תועלת גדולה בין להלומדים שרואים מסודר את הדינים, וכך הם יכולים לגשת בצורה בהירה, ובין לשאין לומדים עכשיו, שיכולים בקלות לידע מסודר את ההלכות. והוא כשרון מיוחד ושקידה גדולה להצליח לסדר כך, משנה ברורה והלכה סדורה.

ואכן מכיר אנו הרה"ג הנ"ל משנות היותו בישיבת פוניבז' אשר שקד ועמל בתורה, ועכשיו עוד עלה ונתעלה.

ובא אני בכרכה בזה, שתזכה להוציא עוד הרבה חיבורים, לך בכחך זה והרבה תורה בישראל. ותזכה ללמוד במנוחת הנפש ובשלחה כל הימים

ק"צ'ז'ז'ת וקונב
ה"ח סני' בימ'
ברוך צבי פ'יברסקי

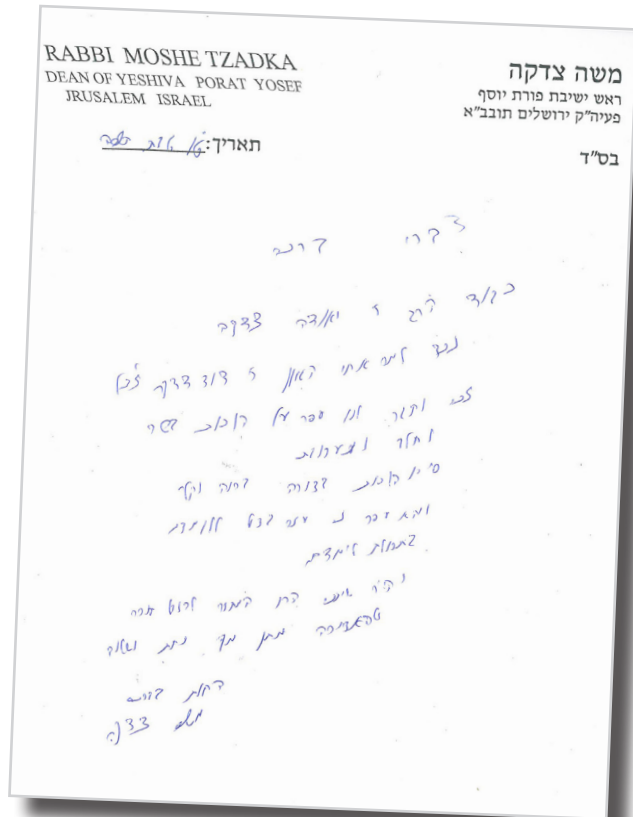
דברי ברכה
ממרון הגאון הגדול רבי משה צדקה שליט"א
ראש ישיבת פורת יוסף

בס"ד, ט"ו טבת תשפ"ה

כבוד הרה"ג רבי יאודה צדקה
נכד למר אחי הגאון רבי דוד צדקה זצ"ל
זכה וחיבר לנו ספר על הלכות בשר בחלב ותערובות
סיכום הלכות בצורה ברורה וקלה,
ויהא ספר זה עזר גדול ללומדים בתחילת לימודם
יה"ר שיזכה הרב המחבר להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת ושלוה

החותם בברכה

משה צדקה

הסכמה

ראיתי גליונות מהספר "ותלמודו בידו", הלכות בשר וחלב ותערובות. מעשה ידיו להתפאר של האברך החשוב, דעסיק באורייתא תדירא, שמן תורק שמו, כש"ת הרב יהודה צדקה שליט"א, נין למוריני ראש ישיבת פורת יוסף הגאון הצדיק חכם יהודה צדקה זצוק"ל, ונכד להגאון ר' דוד צדקה זצוק"ל רבה של העיר פרדס חנה.

עברתי על מקצת הספר וראיתי כי הוא מסכם את ההלכות משורשן עד להלכה למעשה, כדי שמי שלמד את הסוגיות הנ"ל יוכל לחזור ולשננם ולדעת את המעשה אשר יעשו. ולפעלא טבא אמזא איישר, איישר חיליה לאורייתא.

וכאשר המחבר הגיע אלינו ותלמודו בידו, דיברנו בענין המסופק אם עברו שש שעות מומן אכילת הבשר, אם יכול לאכול מאכלי חלב, מכח הרין ספק דרבנן לקולא, או שהוא בכלל דבר שיש לו מתירין שעליו להמתין עד שיצא הספק מלבו. וע' ביד יהודה (ק"א) בכתב, דיש להחמיר בזה, דאף על גב דבכל ספק דרבנן אולינן לקולא, שאני הכא דהוי כדבר שיש לו מתירין, שהרי היא מותרת לו בהחלט כשהיה ודאי לו שעברו שש שעות. ובגמרא ביצה (ד. מבואר, דבדבר שיש לו מתירין יש להחמיר אף בספק דרבנן. והובא בדרכי תשובה כאן, וכתב, דלפי מה שכתב הצ"ח (פסחים ט:) דרק אכילת מוקצה הוה ליה דבר שיש לו מתירין, דבמקום שיאכלנו עכשיו בספק איסור יאכלנו למחר בודאי היתר, אבל טלמול מוקצה לא חשיב כדבר שיש לו מתירין, שהרי יכול לטלמלו גם היום וגם למחר. אם כן הכי נמי יכול לאכול גבינה גם עכשיו. ע"ש.

אך בבדי השלחן (ק"ש בביאורים שם) כתב, דאין הכי נמי הכא דמי שפיר לאכילת מוקצה, דעל כל החתיכה וחתיכה אמרינן שלא יאכלנו עכשיו בספק איסור, אלא ימתין עד שיוכל לאוכלו בודאי היתר, ורק בטלמול שייכא סברת הצ"ח, כיון שהמלטול דהאידינא אינו שולל אפשרות המלטול דאחר זמן מחפץ זה עצמו. אלא שבספר יוסף דעת כתב להקל ממעם נוסף, בצירוף סברת הראשונים דסגי בסילוק השלחן, ודייק מדברי הרמ"א שכ"ה מעיקר הרין, ורק נהגו להחמיר, ולכן כתב להקל בספק. ע"ש. וראה בס' זר השלחן (פני השלחן ס"ק כט) שהביא הערת הדרכי תשובה על פי הצ"ח הנ"ל, וכתב, דל"ד כלל, דהכא אינו יכול לאכול הגבינה אלא פעם אחת, ופשוט, וכ"ד גדולי הוראה.

ולכאורה משמע דלדידן דנקמינן דבעינן להמתין שש שעות מעיקר הרין, ולא מכח מנהג בלבד, ממילא אין להקל במסופק אם עברו שש שעות. אך עם כל זה הכא יש להקל, דאיכא הכא ספק ספיקא, שמא הלכה כהסוברים דלא בעינן שש שעות, ואף אם תמצא לומר דבעינן שש שעות, שמא הכא עברו שש שעות, וכל שאינו יכול לברר הדבר למה שלא יסמוך על הספק ספיקא. ומה שמרן הצריך להמתין שש שעות, היינו בודאי ולא בספק. ואף להסוברים דלא מהני ספק ספיקא כדבר שיש לו מתירין, הכא הרי אין זה ברור דחשיב בכלל דבר שיש לו מתירין, וכמו שנתבאר. ועיין בב"י (בדק הבית סוף סימן קב) שכתב, דהא דלא מהני ספק ספיקא כדבר שיש לו מתירין, הוא דוקא בספק תערובת, כמו ביצה שיש ספק אם נולדה ביו"ט או לא, ונתערבה באחרות, דכיון שיכול לאוכלה בהיתר גמור לערב, אין סומכין על ס"ס בספק של תערובת כדבר שיש לו מתירין. הלא"ה מהני ספק ספיקא כדבר שיש לו מתירין. ובנ"ד הספק ספיקא אינו ע"י תערובת.

וכיוצא בזה דנו הפוסקים לגבי איסור מלאכה בפורים, דהנה בגמ' (מגילה ה:) אמרו, רבי נטע נמיעה בפורים במבריה, והקשו דהא פורים איסור במלאכה [להוה אמזא שם], ותירצו, דלרבי פשיטא ליה דמבריה מוקפת חומה, ונטע בי"ד. ע"ש. ומה שלא הקל לעשות מלאכה משום ספק דרבנן לקולא, היינו משום דהוי דבר שיש לו מתירין, שיכול לעשות המלאכה למחר. וכמו שביאר כן הגרעק"א. אך יש להעיר מדברי הנודע ביהודה (האה"ע"ז ס"י לח) שדן שם לענין איסור מעוברת חיבור, דאם יש ספק אם היא מעוברת מישראל או מגוי, והוא במקום שאין ליהודים רחוב בפני עצמו, ורוב גויים, אולינן בתר רוב ומותרת אם הם באו אצלה. ואפילו אם היא הלכה לשם, דהוי קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אפ"ה מותרת, משום דהוי ספק דרבנן

ולקולא. דאיסור מעוברת חבירו הוא מדרבנן בעלמא. ואין לומר דהוי דבר שיש לו מתירין, שהרי אפשר שתחכה עד שתלד, דדבר שיש לו מתירין שייך רק במידי דאכילה, דאז אנו אומרים עד שתאכלנו באיסור תאכלנו כהיתר, וזה בענין אכילה דממה נפשך מה שיאכל היום לא יאכל שוב למחר ואי אפשר גם היום וגם מחר. אבל כאן הרי הוא רוצה גם היום וגם מחר. וכן לענין איסור מלאכה בפורים. וכ"כ בכיו"ב בצ"ח (פסחים יא): הנ"ל. ע"ש. ונמצא שבנ"ד אינו בכלל דשיל"מ, דרוצה לאכול גבינה גם עתה, וגם אחר שעה. ול"ד לביצה שנולדה. ובעצם דברי הנ"ב יש שכתבו עפ"ד המרדכי, דדוקא בדבר שיש לו חזקת איסור אמר' ספ"ד לחומרא בדשיל"מ, וכביצה שנולדה כיו"ב, אבל בלא חזקת איסור כמו באיסור מלאכה בפורים, ובמעוברת חבירו, אין להחמיר. ועיין במאור ישראל ח"ב (עמוד עה). ועכ"פ בנ"ד הא איכא ספק ספיקא, ויש להקל בס"ס גם בדשיל"מ, שכ"ד ר"ה"פ, ומכללם, המאורות, ההשלמה, הרו"ה, המאירי, הרשב"א. וכ"כ האחרונים, מנחת כהן, פר"ח, פרי תואר, שעה"מ, ועוד. ושכ"ד הש"ע. וכמו שביאר כ"ז במאור ישראל ח"ב (עמ' מ' ועט'). וע' בש"ע (ס' קב ס"א) דלא מהני ספק בגוף ספק בתערובת. ובס"י קי (ס"ז) התיר בנפל אחד לים. וכ' הש"ך, דמי שמתיר בנפל לים כ"ש שמתיר בספק ספיקא. ולכן הרמ"א שכתב בס"ט דלא מועיל ס"ס בדשיל"מ, לא מתיר בנפל לים, ומשמע להדיא דמין מתיר בס"ס אף בדשיל"מ. וע' בש"ך ע"ד הרמ"א הנ"ל שהביא כמה מקומות שכ' מרן בש"ע דעבדי' ס"ס בדשיל"מ. ע"ש.

ועיין בדרכ"ת (אות ד) שהאר"ך בזה, והביא בשם הרבה אחרונים שהקילו בספק, דלא חשיב דשיל"מ, ובצירוף ס"ס. ולכן העיקר לדינא נראה להקל בנ"ד. וע"ע בשו"ת שבט הקהתי ח"א (ס' רה, רכ).

וכיו"ב יש לדון לענין זמן ר"ת במוצ"ש, שכבר נתבאר בשו"ת יביע אומר ח"ב (האו"ח ס" כא, עמ' תלז) שכתבנו לדון אם הנהגים להחמיר במוצ"ש כר"ת יכולים להקל אחר שעה מהשקיעה, שהוא זמן ביה"ש של ר"ת, דלכאורה איכא ספק ספיקא, שמא הלכה כהגאונים ולדעתם הרי הוא יום גמור, ואף אי נימא דהלכה כר"ת, הרי בין השמשות ספק לילה הוא. ע"ש. ולהאמור הרי הוא בכלל דבר שיש לו מתירין, שיכול להמתין עוד רבע שעה ואז יהיה לילה ודאי גם לר"ת. ואי נימא דהמתנת זמן אינה בכלל דבר שיש לו מתירין, אין הכי נמי לכאורה נוכל להקל אחר שעה.

אלא שראינו מעשה רב אצל מרן אמו"ר בכמה הזדמנויות, שלא רצה לסמוך על הספק ספיקא הנ"ל לעשות מעשה להקל אחר שעה מהשקיעה שלנו. ואף במוצ"ש חנוכה, עשה הברלה בביהכ"נ קודם הדלקת נר חנוכה, וביאר, שהוא מפני שעדיין לא הגיע זמן ר"ת, אף שהיה כבר אחר שעה מהשקיעה שלנו. ולא רצה לסמוך על הספק ספיקא הנ"ל. וכנראה דסברתו, שאם אנו חוששין להחמיר כדעת ר"ת ודעימיה, וכדעת מרן השלחן ערוך שפסק כמותם, צריכים לחוש לדבריהם לגמרי. ויתכן דהוי כספק ספיקא נגד מרן בדבר שנתבאר להדיא בדעתו [כדעת ר"ת]. אי נמי י"ל דחשש שמא הכא אפשר להחמיר בנקל להמתין עוד איזה רגעים, והוי "כעין" דבר שיש לו מתירין. ואמנם אין לומר שלא רצה לסמוך על הספק ספיקא הנ"ל משום דחשש שמא הוא בכלל ספק ספיקא משם אחד, שהרי בשו"ת יביע אומר ח"ז (הו"ד ס' כד אות ו') כתב, דכל שהספק הראשון מתיר יותר, אין זה בכלל ספק ספיקא משם אחד, ושכ"כ רבינו יוסף מסלוצק בתשובה (ס' טו), ובשו"ת ארץ צבי פרומר (ס' קה), ובשו"ת אנרות משה (האו"ח ח"ד ס' סב). ובפרט דמה שאין אנו עושים ספק ספיקא משם אחד הוא רק מדרבנן, דמן התורה מה איכפת לן שהוא משם אחד, סוף סוף איכא רובא להיתר. וכיון שבתוך י"ג דקות מהשקיעה יש ג' ספיקות, שפיר סמכינן על ס"ס זה. ועיין באורך במהרת הבית ח"ב (עמ' רסח רע) דיש לצרף סברת ר"ת לס"ס ולא חשיב ס"ס משם אחד. [אלא שביביע אומר שם איירי במקום מצות עשה של מילה. וי"ל].

עוד רגע אדבר, אודות מי שאכל גבינה או שתה חלב, אם צריך נמ"י קינוח הפה והדחה, או דדי בהדחת הפה בלבד, כי הנה בשו"ת יבי"א ח"ו (ו"ד ס' ז' אות א') ובשו"ת יח"ד ח"ג (ס' נה בהערה) שהביא מ"ש בחי' הרש"ש (הולין קג), דנ"ל שדוקא האוכל גבינה צריך קינוח והדחת הפה לפני אכילת בשר, מפני שנדבקת בחניכים ובבין השינים, ואינה יוצאת ע"י הדחת הפה בלבד, אבל השותה חלב שהוא נוזלי, ושותה אותו מתוך כוס, די בהדחת הפה בלבד. ע"כ.

אולם בשו"ת דברי מלכיאל ח"ה (ס' מ"ז) כתב, וקצת אחרונים כתבו שדוקא בגבינה צריך קינוח הפה והדחתו, אבל לא בחלב. ולא ראו שמפורש ברמב"ם שאף אחר חלב צריך קינוח והדחה ע"כ. ובאמת שהמעיין בלשון הוהב של הרמב"ם הנ"ל, ישר יחזו פנימו, שדברי הרש"ש נכונים, שהרי כתב, מי שאכל גבינה או חלב תחלה מותר לאכול אחריו בשר מיד. ושוב סיים: וצריך שידחי דיו ויקנה פיו בין הגבינה לבשר, והשמיט חלב (אף שהובא בראש דבריו), ומשום שדוקא בגבינה הנדבקת בחניכים

ובשנים צריך קינוח הפה ע"י פת או פירות, אבל חלב א"צ אלא הדרת הפה. ואף שהיה מקום לדייק מלשון התשב"ץ (סי' שצ"ו) שגם בחלב צריך קינוח הפה בפת, וכן נראה קצת בארוחות חיים ח"ב (עמ' של"ד), ובכל בו (סי' ק"י). מ"מ נראה שהעיקר כדברי הרש"ש, דמילי דסברא נינהו, ובלכד שישמוף פיו יפה. ובחמאה שהשמנונית שבה נדבקה בחניכים ובשונים, יש להצריך גם קינוח הפה בפת או בפירות.

ואחי הביא מ"ש ביחור"ד, וכתב, דאף שהרמב"ם פתח באכילת גבינה וחלב, וזהו היתר אכילת בשר אחריהם, מ"מ לענין הצרכת נמ"י וקינוח השמיט חלב, והזכיר רק גבינה, ומשמע כשיטת הרש"ש ואף שהרש"ש הצריך הדרת הפה במים, זהו לדין שהדרה פירושה הדרת הפה, אך להרמב"ם הדרה היינו נמ"י, ובחלב א"צ לזה. ואמנם לכאורה עדיין אין הדברים ברורים, שהרי הרמב"ם כתב בהמשך הל' כ"ז, כמה דברים אמורים בבשר בהמה או חיה, אבל אם אכל בשר עוף אחר שאכל הגבינה או החלב, אינו צריך לא קינוח הפה ולא נמ"י. עכ"ל. הרי שהזכיר כאן הרמב"ם חלב, ומלמדנו שא"צ נמ"י וקינוח כשרוצה לאכול אחריו עוף, ומחלק את דינו מבשר בהמה דבעי נמ"י וקינוח. וע"כ צריך לפרש דמה שהשמיט בהל' כ"ז חלב, אינו בדוקא, וקאי אמאי דפתח דאירי נמי בחלב. גם ביחור"ד שם דקדק מהתשב"ץ (סי' שצ"ו) וארוחות חיים (ח"ב עמ' של"ד) והכל בו (סי' ק"י) להצריך קינוח הפה אחר שתיית חלב, ואע"פ כן פסק להקל כהרש"ש משום דמסתבר טעמיה.

ואחי נמשך בזה אחר המשיגים, כי ראה הערה זו כספר של הרב זעפרני וזרע יצחק על הלכות בב"ב (עמוד קנו) שהוא זה שהעיר ההערה הנ"ל, שהרי להרמב"ם אף בגבינה א"צ אלא שמיט ידים וקינוח הפה, ובכל ענין א"צ הדרת הפה. ואחי נמשך כדרכו אחר המשיגים, וכך עשה בכל ספריו שעל הרוכ נמשך אחר הרב מנוח"א מכסא רחמים, וב"ה שעי" כך אהבוהו בוגרי כ"ר.

אולם כתב שלא בעיון, וכבר לפני יותר מעשרים שנה בילקו"י איסור והיתר כרך ג' (עמ' תמה) עמדנו לבאר הדבר בזה"ל: ויש מי שהעיר מדברי הרמב"ם שם הלכה כו, כמה דברים אמורים בבשר בהמה, אבל אם אכל בשר עוף אחר שאכל הגבינה, או החלב, אינו צריך לא קינוח הפה ולא נמ"י. והנה מדברי הרמב"ם בהל' כו מבואר, דבבשר אחר חלב א"צ קינוח הפה, ולפ"ז צ"ב מהו שכתב כמה דברים אמורים בבשר בהמה, אבל עוף א"צ, הרי גם בשר בהמה א"צ קינוח, ואי נימא כדברי הרב דברי מלכיאל דבבשר בהמה צריך קינוח, א"ש, דקמ"ל דבעוף א"צ, ואין לומר שדעת הרמב"ם דבעוף א"צ הדרת הפה, שדעת הרמב"ם שגם בבהמה א"צ קינוח הפה. ותמיהני, שהרי ביחור"ד לא נחית כלל לדון בזה לדעת הרמב"ם, וכל כוונתו לדייק מהרמב"ם שהשמיט חלב, וכתב רק גבינה, ואיה"נ לדעת הרמב"ם בלא"ה לא בעי' הדרה כלל, אבל לדין דבעי' הדרת הפה, בזה יש לחלק בין חלב לגבינה. וכל הדיוק מהרמב"ם הוא רק לענין החילוק בין גבינה לחלב. ולא דיבר כלל בענין הדרת הפה. ואין כאן שום הערה על דברי מרן אמו"ר. שוב הראוני בהליכו"ע ח"ז (עמ' מג) שנתבאר כנו'. וע"ע בשו"ת יבי"א ח"ט (אור"ח סי' צב אות יב), שהוכיח כן מדברי הרב ברית כהונה, וסיים, והוא כמ"ש ביחור"ד הנ"ל, ושלא כמי שחלק ע"ז בירוח או"ת, בדברים שאין בהם ממש וללא כל יסוד, וכמ"ש בגליון יחור"ד הנ"ל (עמ' קמ).

לא נצרכה אלא לברכה, והי רצון שיפוצו מעיינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה ברוב עוז ותעצומות, ויוכה לברך על המוגמר ולחבר עוד חיבורים טובים ומועילים.

בברכת התורה
יצחק יוסף

הראשון לציון - מועצת חכמי התורה

David Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel
President of the Great Rabbinical Court

דוד יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

ב"ה, ד' ניסן. תשפ"ה לפ"ק

מכתב ברכה

הובאו לפני גליונות הספר "ותלמודו בידו" על הלכות בשר בחלב ותערובות, מעשה ידי היקף והנעלה, בנן של קדושים, אראלים ותרשישים, אוצר כלי חמדה, שוקד באהלה של תורה, לילה כיום יאיר כחצקה כאורה, שמן תורק שמו, כש"ת הרב ר' יהודה צדקה שליט"א, נכד הגאון הגדול רבי דוד צדקה זצוק"ל, רבה של פרדס חנה כרכור ת"ו.

עברתי בין בתריו וראיתי שמלאכה יפה עשה בחיבורו בסיכום כל ההלכות בדרך של שאלה ותשובה, מסוגיות הגמרא והראשונים עד לדברי הש"ע ונושאי כליו, לחזרה מהירה וקלה לזכרון הדברים, בתוספת שיבוץ ענינים אקטואליים מגדולי הפוסקים. והן אמרת שעיקר הלימוד צריך להיות בעיון והבנה מתוך מקורות ההלכה, ורק לאחר שעמל ביני עמודי בהבנת הסוגיות לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, יוכל להשתמש בדברי סיכום לזכרון החומר הנלמד, ובאופן כזה יראה ברכה בעמלו ותלמודו יהיה בידו. וראה מה שכתב הגר"א במשלי (י, ד) על הפסוק "ראש עשה כף רמיה ויד חרוצים תעשיר", דקאי על התורה, שהכף רמיה, מי שלומד ברמיה, והיינו שאינו לומד השרשי דינין, רק הקיצור דינים בכדי להראות שהוא יודע את כל הדינים, זה עושה אותו לראש, כי לסוף שישכח גם אותם מחמת שאינו יודע שרשן, אבל "יד חרוצים", מי שלומד הדין עם שרשו ויודע כל דת ודין, תעשיר, שידע הכל. ע"כ. וכתב המשנה ברורה בהקדמתו בחלק א, כי השלחן ערוך לבדו בלתי לימוד הטור הוא כספר החתום, כי הבית יוסף כשסידר השלחן ערוך היה דעתו שילמדו מתחלה את עיקרי הדינים ומקוריהם בטור ובית יוסף, כדי שיתיישב הדין לכל אחד בדעתו וטעמו ונימוקו, אך לאשר שבטור ובית יוסף נמצא לפעמים כמה דיעות חלוקין בכל דין ודין, לכך ערך לפנינו את שלחנו הטהור לידע הלכה למעשה בכל דין ודין, אבל לא היה דעתו שנלמד אותו בלחוד, כי אין הדין יוכל להתיישב היטב בדעת האדם כל זמן שאין יודעו בטעמו ונימוקו וכו'. ע"כ. לכן כל אחד ילמד בעמל ויגיעה בשרשי הדינים למען יצא לימודו סולת נקיה זכה וברה. אך עם כל זה בודאי שלאחר שעמל והתייגע כדבעי, הסיכומים הללו הם טובים ומועילים לשינון וחזרה, למען יעמדו ימים רבים.

והנני לברך את הרב המחבר שליט"א שיוכה לברך על המוגמר, ויפוצו מעיינותיו חוצה, ויחבר עוד חיבורים נפלאים ומועילים לזכות את הרבים, וזכות אבותיו מסייעתו, הלא הוא הסבא קדישא, מרן הגר"ר יהודה צדקה זצוק"ל, ושמו בקרבנו. וימשיך להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת ושלווה עושר וכבוד וכל טוב. אמן.

בברכת התורה ולומדיה

דוד יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

בית הרבנות הראשית, רחוב אהליאב 5, ירושלים, ת.ד. 36016, מיקוד 9446778, טל': 02-5313190, פקס: 02-5371305
The Chief Rabbinate House, 5 Aholiav St., Jerusalem 9446778, Israel, P.O.B. 36016, Tel: 02-5313190, Fax: 02-5371305
דוא"ל: rabbis@rab.gov.il

ההסכמה ניתנה לספר הראשון על איסור והיתר

מכתב ברכה
מהגאון הרב יעקב שכנזי שליט"א
מו"צ העדה החרדית הספרדית
ומחבר הספר 'שימוש חכמים' ועוד

בס"ד כ"ט שבט תשפ"ה

דברי ברכה

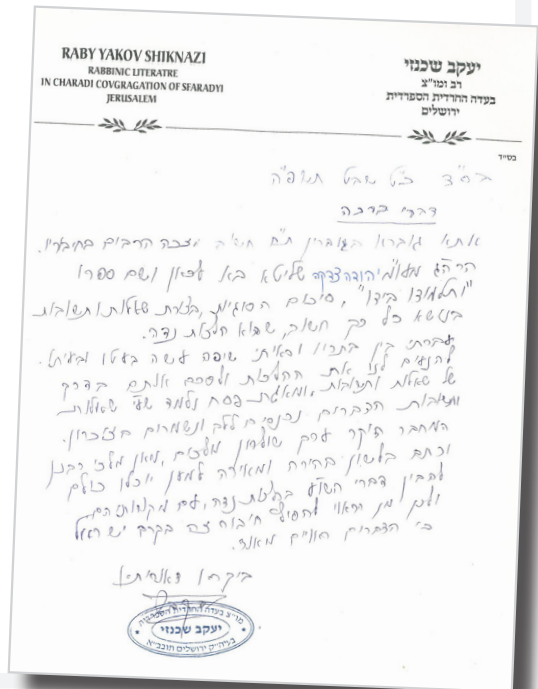
אתא גוברא בגוברין ת"ח חשוב מזכה הרבים בחיבוריו הרה"ג מעו"מ ר' יהודה צדקה שליט"א בא לכאן ושם ספרו 'ותלמודו בידו', סיכום הסוגיות בצורת שאלות ותשובות בנושא כל כך חשוב שהוא הלכות גדה.

עברתי בין בתריו וראיתי שיפה עשה בעטו ובעיתו להנעים לנו את ההלכות ולסכם אותם בדרך של שאלות ותשובות, ומהגדת פסח נלמד שע"י שאלות ותשובות הדברים נכנסים ללב ונשמרים בזיכרון.

המחבר היקר ערך שלחן מלכים מאן מלכי רבנן וכתב בלשון בהירה ומאירה למען יוכלו כולם להבין דברי השו"ע בהלכות גדה עם מקורותיהם, ולכן מן הראוי להפיץ חיבור זה בקרב ישראל כי הדברים ראויים מאוד.

ביקרא דאורייתא

יעקב שכנזי

בעז"ה, כ"ח סיון תשפ"ד

מכתב ברכה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, שמחתי מאוד לראות את גליונות החיבור היקר והנפלא הנקרא בשם "ותלמודו בידו" סיכום נפלא על הלכות בשר בחלב, תערובות, סיכום של כל דברי הראשונים בנושא.

שערך וחיבר נכדי החשוב

שוקד באהלה של תורה, עדיו לגדולות, האברך

הרב יהודה צדקה שליט"א.

במעט שהספקתי לעיין, ראיתי דברים נחמדים, מיוסדים על אדני פז, על דברי הראשונים ודברי מרן הב"י, אשר הם תמיד נר לרגלנו.

ניכר העמל הרב שהשקיע הרב המחבר, בסיכום ההלכות בדרך שאלה ותשובה, הכל בשפה ברורה ובנעימה, דבר נאה ומתקבל.

וכבר איתמחי גברא, בתורה שבעל פה, בשיעוריו הבהירים בנושאים הנ"ל, בבית מדרשנו קול יהודה (ע"ש מו"א מרן ראש הישיבה חכם יהודה צדקה זצ"ל).

לא נצרכה אלא לברכה, יהי ה' עמו לעשות חיל, שיזכה עוד לחבר חיבורים ויזכה להמשיך ללמוד וללמד להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך נחת ושלוה ובריאות מעליא, אכ"ר.

בברכת התורה
דוד בהגר"י צדקה

לזכרון עולם בהיכל ה'

מצבת זיכרון לע"נ
איש האשכולות ואציל המידות
נוח לשמים ונוח לבריות
מזכה הרבים בעיר חולון
מו"ז הגאון רבי יצחק דיין
בן רחל זצ"ל
מח"ס 'יד יצחק'
נלב"ע י"ח אלול תשפ"א
ת.נ.צ.ב.ה.

לזכרון עולם בהיכל ה'

מצבת זיכרון לע"נ
מו"ז מקים עולה של תורה בארץ
ישראל ראש ישיבת פורת יוסף
מרון הגאון רבי יהודה צדקה
בן שמחה זצוק"ל
מח"ס 'קול יהודה'
אשר העמיד תלמידים לאלפים ורבבות
נלב"ע י"ב במרחשוון תשנ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

מצבת זכרון לע"נ עמוד התורה והיראה
מו"ז רבה של פרדס חנה כרכור
הגאון הצדיק רבי דוד צדקה בן פהימא זצוק"ל
מחבר הספרים 'באהלי תורה' ו'פרדס דוד'
עמד בעוז ובגאון על משמרת היהדות למעלה מיוכל שנים
ותמך בנו בהתלהבות בכתיבת והוצאת חידושי התורה
נלב"ע ג' כסליו תשפ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

"עין חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

הלימוד בספר זה מוקדש להצלחת מוקיר ורחים רבנן
ואיהו גופא צורבא מרבנן

הרב זאב שלום שליט"א

ורעייתו אשת חייל עטרת בעלה
הגברת שרה תחיה וכל משפחתו

אשר זכה להקים את דברי התורה הזאת, ויתברך בכל ברכות
התורה ויזכה לסייעתא דשמיא בכל מעשה ידיו, ולגדל בנים ובני
בנים חכמים ונבונים אנשי אמת זרע קודש בה' דבקים ומאירים
את העולם בתורה ובמעשים טובים ובכל מלאכת עבודת ה',
שתולים בבית ה' ובחצרות אלוקינו יפרחו לאורך ימים ושנים

לע"נ הורי היקרים

אבי מורי ר' שמעון בן ר' יחיאל יצחק ז"ל קנר

משרידי יהודי פולין יליד קעליץ
גלב"ע י"א טבת תשמ"ט

אמי מורתי מרת זיסל חיה ע"ה בת ר' אליעזר בער ז"ל וולף

משרידי יהודי פרשוב צ'כוסלובקיה
גלב"ע כ"ג סיון תשע"ט

נאמנים לתורת ה' ולעם ישראל רודפי צדקה וחסד בהצנע

ולאחי המיוחד והטהור

אליעזר יחיאל יצחק בן ר' שמעון ז"ל

גלב"ע ח' ניסן תש"פ

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידנו הנכבד ר' **מנחם מנדל** בן שמעון הי"ו

לע"נ
הצדיק מוילעדניק
ר' ישראל דוב בער
ב"ר יוסף זצ"ל

הר"ר משה יהודה
ב"ר אפרים צבי זצ"ל
מרת נחמה רחל בת ר' יעקב ע"ה
קולר
ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ
הרב שמואל פנחסי זצ"ל
גלב"ע כ' סיון תשפ"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידנו נכדו
ר' יצחק פנחסי הי"ו

לזכרון עולם
לע"נ אמו"ר סאלם שלום
בן מו"ר יחיא חוטר זללה"ה
גלב"ע יב' טבת התש"פ

לע"נ א"מ ימימה זוהרה שרה
בת מסעוד נ"ע
גלב"ע בג' כסליו תשמ"ג
ת.נ.צ.ב.ה.

להצלחת ראש כולל
ורב ביהמ"ד 'קול יהודה'
פרדס חנה כרכור
הרב יצחק צדקה ומשפ'
יה"ר שזכות המצות תעמוד לו לעד
ויזכה לברכה והצלחה בכל מעשי ידיו, אמן.

לרפואת
מרת דליה בת רחל תחי'

הוד והדר פעלם וצדקתם עומדת לעד

ואלה יעמדו על הברכה

ה"ה מאור בן שמעון ומשפ'	ה"ה ישראל נדר ומשפ'
ה"ה דוד מכלוף ומשפ'	ה"ה יעקב צדקה ומשפ'
ה"ה שמשון בנימיני ומשפ'	ה"ה ציון סעדון ומשפ'
ה"ה חננאל בטיט ומשפ'	ה"ה אריה לורי ומשפ'
ה"ה יעקב לחיאני ומשפ'	ה"ה מאיר אשרף ומשפ'
ה"ה עוז טדגני ומשפ'	ה"ה אביב נעים ומשפ'

יה"ר שזכות המצוה תגן בעדם ויזכו לברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם
ויקויים בהם הכתוב
"אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד"

לע"נ

בנימין בנימיני

בן מרל ז"ל

נלב"ע כ' אדר תשס"ד

כורשיד טובה בת באגי

נלב"ע י"ט שבט תשפ"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

לרפואת והצלחת

אברהם יצחק מכלוף בן אינס הי"ו

לבריאות איתנא ונהורא מעליא

ולע"נ **בכור חי** בן ואסי ז"ל

אינס בת מסעודה ז"ל

רינה בת ואסי ז"ל

לע"נ

ה"ה יהלי גור ז"ל

בת שמרית ואלעד הי"ו

נקטפה בדמי ימיה

בה' באדר תשפ"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

נר תמיד לזכרון עולם

לע"נ **רחל פרידה** ז"ל

בת סעדה ע"ה

נלב"ע ג' טבת תשפ"ד

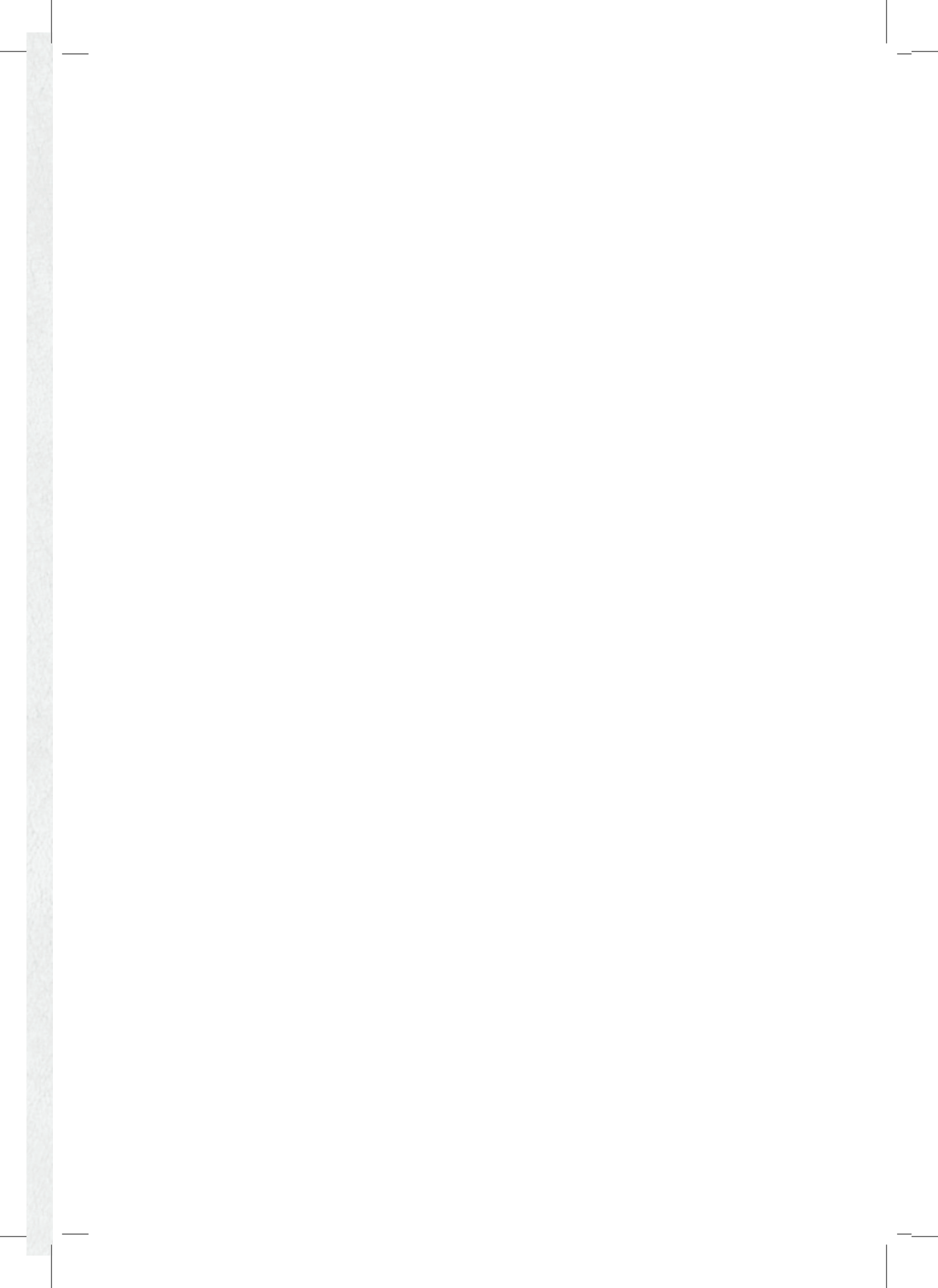
ת.נ.צ.ב.ה.

תוכן העניינים

הלכות גדה

ג	דין גדה וזבה וז' נקיים	סימן קפג
י	דין פרישה סמוך לוסת	סימן קפד
כד	דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני	סימן קפה
כט	דיני בדיקת אשה לפני ואחרי תשמיש	סימן קפו
לג	דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש	סימן קפז
נא	דיני מראות הדם	סימן קפח
נח	דיני וסת קבוע ושאינו קבוע	סימן קפט
פ	דיני כתמים ובדיקת האשה	סימן קצ
קיד	דין אשה שמצאה דם בהשתנה	סימן קצא
קiz	דיני כלה שנכנסה לחופה	סימן קצב
קכג	דין דם בתולים	סימן קצג
קכה	דיני יולדת ומפלת	סימן קצד
קלד	דיני הרחקות בזמן טומאתה	סימן קצה
קמה	דיני לבישת הלבון ובדיקתה	סימן קצו
קנט	דין טבילה בלילה ולא ביום	סימן קצז
קסה	דיני טבילה וחציצה	סימן קצח
קצב	דיני בדיקת בית הסתרים וחפיפה בשבת או בחול	סימן קצט
ר	דיני ברכת הטבילה	סימן ר
רג	מפתח השאלות	

הלכות נדה

אשנני מי שבה לבא
ותלמודו בידו
(כ"ב)

מבז
ותלמודו בידו

סימן קפג

הקדמה

1. מה החילוק בין נדה לזבה.

תשובה: נדה (ויקרא פרק טו פסוק יט) "ואשה כי תהיה זבה, דם יהיה זבה בבשרה, שבעת ימים תהיה בנדתה".

זבה (ויקרא פרק טו פסוק כה, כח) "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה, כל ימי זוב טומאתה כימי נידתה תהיה טמאה היא" "ואם טהרה מזובה, וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר".
ומצינו ד' חילוקים.

- א. נדה רואה דם בזמן שאמורה לראותו משא"כ זבה.
- ב. נדה נטהרת לאחר שעברו ז' ימים מתחילת ראיית הדם ובלבד שפסקה לראותו משא"כ זבה שצריכה ז' נקיים לגמרי.
- ג. נדה לא טובלת ביום אלא בלילה משא"כ זבה שמותרת לטבול ביום ורק לא לשמש עד הלילה.
- ד. נדה אינה צריכה להביא קרבן משא"כ זבה שצריכה להביא קרבן ביום השמיני.

סעיף א

2. מה ההגדרה של נדה או זבה.

תשובה: בגמ' (נדה עב:) אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני. ומצינו בזה ב' דעות.

- א. **לרמב"ם** כל שבעת הימים שנקבעה לה וסת בתחילתן הם הנקראים ימי נדתה שראויים לנדה בין ראתה בין לא ראתה, וכל אחד עשר יום שאחר השבעה הם הנקראים ימי זיבתה וכך לעולם, אא"כ הפסיקה הלידה או עקרה וסתה ליום אחר.
- ב. **לרש"י והטור** אינה חוזרת לימי נדתה אלא עד שתשב שבעה נקיים, וימי זיבתה זה רק באחד עשר יום שסמוכים לשבעה שראתה בהם דם נדה.
והנפק"מ בכה"ג שראתה ביום הראשון לוסתה ואח"כ ראתה רק ביום כו' לראייתה.

א. לרמב"ם נקראת זבה.

ב. לרש"י נקראת נדה.

3. מה החילוק בין זבה קטנה לזבה גדולה.

תשובה: זבה קטנה כגון שראתה דם יום אחד או שני ימים בלבד בימים שראויים לזיבה והדין צריכה לפסוק בטהרה ולשמר כל הלילה בטהרה ואח"כ בבוקר יכולה כבר לטבול, ומ"מ לא תשמש¹ שמא תראה דם ותסתור את טהרתה וזה נקרא שומרת יום כנגד יום.

זבה גדולה כגון שראתה דם שלושה ימים רצופים בימים שראויים לזיבה והדין צריכה לספור ז' נקיים ויכולה לטבול ביום השביעי בבוקר, ומ"מ לא תשמש על הלילה שמא תראה ותסתור.

4. האם זבה מותרת לטבול ביום השביעי.

תשובה: בגמ' (יומא פח.) הזב, והזבה, וטמא מת, טבילתן ביום.

ובמשנה (מגילה כ.) שומרת יום כנגד יום, לא תטבול עד הנץ החמה, ובדיעבד אם עלה עמוד השחר, כשר.

ובגמ' (נדה עב.) ושויין ב"ש וב"ה בטובלת לילה לזבה שאינה טבילה, פי' אם טבילה בלילה השימור ומשום דשימור לילה לא חשיב שימור אא"כ שמרה מקצת מהיום, אבל בוודאי שיכולה לטבול אח"כ בין ביום ובין בלילה מהתורה.

ובגמ' (נדה יז:) א"ל ר' פפא לרבא מכדי האידינא כולהו ספק זבות שוינהו רבנן ליטבלינהו ביממא דשביעאה, משום דר' שמעון דתניא "אחר תטהר" אחר לכולם שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם, ר' שמעון אומר אחר מעשה [טבילה] תטהר, אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תבא לידי ספק [שמא תראה ותסתור].

ומצינו ג' דעות בפ' דברי הגמ' 'אבל אסור לעשות כן'.

א. לרש"י והתוס' קאי על הטבילה שאסורה לטבול ביום השביעי.

ב. לרמב"ם קאי על התשמיש שאסורה גם אחר הטבילה ומ"מ לכתחילה אסור לטבול ורק בדיעבד עלתה לה הטבילה.

ג. לרז"ה (מובא בב"י עמ' קעד) מותר לטבול ביום השביעי אפ' לכתחילה, כיון שזה חשש רחוק שמא היא זבה שמא תשמש ושמה תראה ותסתור.

1. ולפי"ז לכאורה קשה למה מברכת על הטבילה ולא חיישינן שמא תראה ותסתור, והתוס' (ד"ה וספרתם מנחות סה:) אומר דזבה לא מברכת על ספירתה מחשש שמא תראה ותסתור, ובאבני נזר (יו"ד סי' רג) כותב דבאמת לא תברך על הטבילה מבעוד יום אבל האחרונים חולקים דלא דמי לזבה כיון שאחר ז' נקיים כבר הוחזקה בטהרה אלא שכלפי איסור כרת עדיין חיישינן שמא תראה ותסתור, וכ"פ בטה"ב (עמ' תפו) דיכולה לברך.

5. מה הסתירה בדברי הטור לענין טבילת זבה ביום.

תשובה: בס' קפג כתוב שזבה מותרת לטבול ביום ובס' קצז כתוב שאסורה ומצינו ב' ביאורים (מובא בב"י).

א. **הטור כרש"י** שאסורה לטבול ביום וכמ"ש בס' קצז, ומה שכתב בס' קפג הוא רק מדין תורה ומה שאסורה לשמש הוא גם מדין תורה כיון שיכולה לבא לידי כרת אם תשמש ותראה.

ב. **הטור כהרמב"ם** ומש"כ בס' קצז שאסורה לטבול היינו גזירת חז"ל כדי שלא יבואו לידי ספק, ואע"פ שזה גזירה לגזירה מ"מ משום חומר כרת חששו.

6. אשה שראתה דם ביום האחד עשר או העשירי לזיבתה מה הדין.

תשובה: אשה שראתה ביום האחד עשר.

משנה (נדה עא): הרואה יום י"א וטבלה לערב ושמשה, לב"ש מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן דיום י"א בעי שימור, ולב"ה פטורים מהקרבן דיום י"א לא בעי שימור, טבלה ביום שלאחריו ושמשה וראתה, לב"ש מטמאין משכב ומושב ופטורין מהקרבן, כיון שעשתה שימור וראייתה אח"כ אינה מצטרפת לזיבה דתחילת נדה היא, ולב"ה ה"ז גרגרן שמא יתרגל לכך תוך י"א ואז תראה ותסתור ובגמ' (נדה נד.) אמר ר' ששת גרגרן דתנן אסור, משום דיום י"א בעי שימור, ולכן אסורה לשמש ביום י"ב, ר' אשי אמר יום י"א לא בעי שימור, ואסור משום שראתה בעשירי שכן צריך שימור והרי לא שמרה בי"א כיון שגם ראתה בו ולכן אסורה ביום י"ב.

ומצינו ב' דעות בראשונים אם יום י"א בעי שימור.

א. **להרמב"ם ורש"י** הלכה כר' ששת דיום י"א בעי שימור ומש"ה אסורה לשמש כל יום י"ב.

ב. **לטור** יום י"א לא בעי שימור, ומצינו ב' טעמים.

א. משום דהלכה כר' אשי.

ב. אע"ג דר' אשי ור' ששת לא פליגי ולכו"ע בעי שימור, מ"מ הטור סתם דלא בעי שימור כדין תורה כיון שהיום ששומרים ז"נ כבר אין נפק"מ.

אשה שראתה ביום העשירי.

בגמ' (נדה עב): לר' יוחנן עשירי כתשיעי דבעי שימור, ולר"ל עשירי כאחד עשר דלא בעי שימור, ומשום דאינו מצטרף לזבה גדולה, ומצינו ב' דעות.

א. **להרמב"ם והב"י** הלכה כר' יוחנן דבעי שימור.

ב. **לטור** אין הכרע כמי ההלכה.

והב"י מבאר דמה שכתב הסמ"ג בראתה יום עשירי דבעי שימור מהתורה ביום י"א, מצינו מח' בגמ' אם מקור דין זה מקראי או מהלכה למשה מסיני.

7. מה התנאים לטומאת נדה מהתורה.

תשובה: מצינו ד' תנאים.

- א. דם מהמקור (תורת כהנים "והיא גלתה את מקור דמיה").
- ב. חמישה מיני דמים (נדה יט. "דמיה" ושחור, אדום הוא אלא שלקה).
- ג. הרגשה ביציאת הדם (נדה נז: "בבשרה" עד שתרגיש בבשרה).
- ד. בלי חציצה בין הדם לבשר (נדה כא: (סי' קפח ס"ג) בבשרה ולא בשפורפרת (דטהורה).

8. מה סדר החומרות והחששות בהלכות נדה.

תשובה: מצינו ג' חששות בגמ'.

- א. בגמ' (נדה כ: ר' יוחנן ורב זירא ועולא לא חזו דמא ולב"י ולב"ח משום דחששו להתיר דם טמא, וכ"ש בדורות שלנו שלא בקיאים ולכן החמירו לטמא כל מראה אדום.
 - ב. בגמ' (נדה סו.) התקין רבי בשדות ראתה יום אחד תשב ששה והוא, ראתה שניים תשב ששה והן, ראתה שלושה תשב שבעה נקיים, ומשום דשמא תראה דם טהור ואח"כ דם טמא ותחשוב שמסיימת ימי נדות בעוד שהיא רק מתחילה אותם, ולכן החמירו שצריכה 'נקיים' על כל דם.
 - ג. בגמ' (נדה סו.) אמר ר' זירא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפי' רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו שבעה נקיים, ומשום שיתבלבלו בין ששה נקיים דנדה לשבעה נקיים דזבה, דמדין תורה נדה א"צ נקיים ואי"ז מבלבל בין ששה דנדה לז"נ דזבה, ולכן החמירו שצריכה 'שבעה' נקיים אפי' על 'טיפת' דם.
- וה"מ דם אבל כתם אינו בכלל החומרא שאפי' טיפה אסור, אלא בעי שיעור 'כגריס ועוד' (ר' ירוחם).

9. מה הביאור בדברי הטור בסדר החומרות.

תשובה: הטור כותב משרבו הגלויות חשו שמא יבואו לטעות באיסור כרת שמא תראה האישה בימי נדתה ששה ימים ויהיה הכל דם טהור, ובשביעי תראה דם טמא וסבורה לטבול בליל שמיני וצריכה עוד שבעה ימים, החמירו לטמא כל מראה אדום, וכדי שלא יבואו לידי טעות בין ימי נדה לזבה, הוסיפו חומרא אחר חומרא עד שאמרו אפי' ראתה טיפת דם כחרדל תשב עליה שבעה נקיים כזבה גדולה.

והב"י מקשה דאדרבה יותר יכולה לבוא לידי טעות ע"י שטמאו כל מראה אדום. ומצינו ג' ביאורים.

- א. הב"י ביאר דכוונת הטור דמשום שלא היו בקיאים בתיקון וסתות היו מתבלבלים וסבורה לטבול והיא עדיין טמאה, לכן החמירו לטמא כל דם והצריכו שבעה נקיים אפי' על טיפת דם וכ"כ רא"ש רי"ף.

- ב. **לפרישה והב"ח** צריך לגרוס בטור וְשֵׁמָא תראה ואז יש שני חששות ועל הראשון טמאו כל דם וכו'.
- ג. **הט"ז** (א) דוחה את הפרישה והב"ח דלפירושה למה כתב הטור שיטעו בין נדה לזבה, ולכן מפרש דצריך לגרוס בטור שֵׁמָא יבואו לטעות באיסור כרת החמירו לטמא כל מראה אדום וְשֵׁמָא וכו'.

10. מה הטעם לחומרא דר' זירא.

תשובה: מצינו ד' טעמים בראשונים.

- א. **הר"ן** כותב דפעמים היא זבה גדולה ותחשוב שהיא זבה קטנה, כגון שראתה יומיים וביום השלישי ראתה בין השמשות.
- ב. **הר"ן** אומר שהטעם הקודם אינו מספיק, וכנראה משום שזה מתרץ רק על ראתה יומיים אך לא בראתה יום אחד, ולכן כתב עוד דפעמים שתראה טיפה ותחשוב שזה תחילת ראייה אבל באמת היא זבה שסתרה שצריכה ז' נקיים ולכן החמירו על כל טיפה צריכה ז"נ, וכ"כ **המ"מ בשם הרמב"ן**.
- ג. **רש"י** (מגילה כח: ד"ה שהחמירו) כותב שמא ראתה ג' ימים ולא תדע רק על יום אחד השלישי, ותאמר כיון שזה טיפה ע"כ שלא ראתה לפני דא"כ היתה צריכה לראות הרבה.
- ד. **המאירי** (ברכות לא. ד"ה בנות) כתב דחיישינן בקצת נשים שיספרו ששה נקיים, דהרי הם חושבות שהם בתחילת נדה וא"כ יורו היתר לעצמם דסגי בששה ואין חשיבות לעוד יום אחד.
- והט"ז** (ב) כתב כעין זה שיתבלבלו בין ששה נקיים דנדה לשבעה נקיים דזבה, דמדין תורה נדה א"צ נקיים ואי"ז מבבלב בין ששה אפ"ל לא נקיים דנדה לז' נקיים דזבה.

11. מה החידוש בטיפת דם כחרדל.

תשובה: מצינו בזה ג' ביאורים.

- א. **הר"ן והמרדכי ור' יונה** כתבו אע"ג דוודאי ראייה אחת היא וליכא למיחש שזה מג' ימים ושהה בפרוזדור, בכל זאת בעי ז' נקיים.
- ב. **י"א** שהחידוש אפ"ל שהצבע חרדל או אפ"ל שזה מועט, **והר"ן** דחה אותם.
- ג. **הב"ח** כתב ע"פ הגמ' (נדה מא:): אמר ר' יוחנן מקור שהזיע שני טיפות טמאה אבל טיפה אחת לא דתלינן דבא מהצדדים, ועפ"ז החידוש אע"ג שזה טיפה אחת כחרדל לא תלינן שזה מן הצדדים.

12. האם צריך הרגשה בראיית הדם ומה נחשב הרגשה.

תשובה: בגמ' (נדה נז:): אמר שמואל 'דם יהיה זובה בבשרה' עד שתרגיש בבשרה. ומצינו ג' סוגי הרגשות (מובא בפת"ש א).

- א. נזדעזע גופה.
- ב. נפתח מקורה².
- ג. הרגשת זיבת דבר לח, ובזה מצינו ב' דעות.
 - א. לנוב"י וחז"ל הוא הרגשה.
 - ב. לחת"ס לא הוא הרגשה³.

13. מתי טמאה כשראתה גם בלי הרגשה.

- תשובה:** היכא שיש סיבה לאי הרגשתה, ומצינו ג' דוג' (מובא בפת"ש א).
- א. אם בדקה בעומק⁴.
 - ב. אם בדקה אחר תשמיש.
 - ג. אם בדקה אחר מי רגליים.
- ומצינו ב' דעות האם בכה"ג טמאה מדאורייתא או מדרבנן.
- א. לשו"ת שב יעקב וכתר כהונה טמאה מדרבנן.
 - ב. לכו"פ ס"ט וחז"ל טמאה מדאורייתא.
- ומצינו ב' אופנים דלכו"ע טמאה רק מדרבנן כשלא הרגישה⁵.
- א. אחר קינוח.
 - ב. כשלא בדקה בעומק.

14. מה פסק השו"ע באשה שראתה טיפת דם.

תשובה: השו"ע פוסק אשה שיצא דם ממקורה, בין באונס בין ברצון, טמאה, והוא שתרגיש ביציאתו, ומיהו משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא, טמאה אפ"י שלא יצא לחוץ, ואפ"י לא ראתה אלא טיפת דם כחרדל, יושבת עליו שבעה נקיים.

הרמ"א מוסיף דאין חילוק באיסור כרת של נדה בין נשואה לפנויה.

הש"ך (ג) אומר דגם בראתה פחות מטיפת דם כחרדל טמאה.

- 2. וערוך השולחן (סי"ג) כותב דבפתיחה לבד חשיב הרגשה, ולא כמו שכתב הפת"ש (סי' קצ ס"ק ז) בשם בנו של הנוב"י דתרת"י בעינן פתיחת המקור עם זיבת דבר לח.
- 3. ולהלכה מצינו בזה ב' דעות, לטה"ב (ס"א סעיף ד) שבט הלוי (חלק ב' יו"ד סי' פח) זיבת דבר לח לא חשיב הרגשה, ולאג"מ (ח"ד סי"ז) יש להחמיר בזה.
- 4. ובכה"ג שבדקה בעומק ואומרת ברי לי שלא הרגשתי. מצינו ב' דעות, לחוט שני (עמ' ל) יש להחמיר, ולטה"ב (ס"א סעיף ה) טהורה מהתורה וטמאה טמאת כתם רק מדרבנן, ומ"מ בשו"ת יבי"א (ח"ט או"ח סי' קז אות א) כתב דבזמנינו שיש נשים רבות שלא מרגישות כלל ואינם יודעות מה היא הרגשה, אז אי אפשר לסמוך כשאומרת ברי לי שלא הרגשתי.
- 5. וה"מ שראתה דם בגודל כגריס ועוד, אבל פחות מכך תלינן במאכולת, ובכה"ג שהדם וודאי מגופה מצינו מוח', לגיליון מהרש"א (ב) טמאה מדרבנן גם בפחות מגריס, ולס"ט (סי' קצ ס"א) טמאה מהתורה, דאין הלכה כשמואל שצריך הרגשה.

15. דם שנעקר ממקומו ויצא אבל לא יצא לחוץ מה הדין.

תשובה: בגמ' (נדה מ.) "בבשרה" ילפינן שהדם מטמא בבית החיצון אפי' לא יצא לחוץ, וכ"פ השו"ע.

והפת"ש (ב) דן בדם שיצא מבית החיצון לחוץ, האם אפשר לחשב אותו יום לז' נקיים, ומסיק דאין נפק"מ כיון דצריך הפסק טהרה שלא יהיה דם גם בבית החיצון, וכל הנפק"מ רק בכה"ג שהדם נעקר מהמקור שלא כדרך ראייה, דלא איכפת לן כלום כשיצא אח"כ לחוץ דרך ראייה.

סימן קפד

סעיף א

1. אשה שיש לה וסת קבוע האם צריכה בדיקה לפני תשמיש.

תשובה: בגמ' (נדה ט:) עונה בינונית שלושים יום, ורש"י פירש דסתם נשים רואות לסוף שלושים יום.

ובגמ' (נדה יב.) אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה, א"ל לא תבדוק, ותבדוק ומה בכך, א"ל אם כן לבו נוקפו ופורש.

ובגמ' (נדה יג.) כל היד המרבה לבדוק, ה"ז משובחת.

ומצינו ג' ביאורים בדברי הגמ'.

א. לר' שמחה לא תבדוק דווקא לאחר תשמיש, אבל לפני תשמיש מצוה לבדוק, וכמו שכתוב בגמ' (נדה יג.) שזה משובח.

ב. לתוס' לא תבדוק גם לפני תשמיש שלא יהא ליבו נוקפו, ומה שכתוב בגמ' (נדה יג.) מיירי שבודקת שלא בשעת תשמיש.

ג. לרמב"ם (מובא בס' קפו ס"א) לפני תשמיש רק הצנועות בודקות, ואחר תשמיש שניהם צריכים בדיקה.

השו"ע פוסק אשה שיש לה וסת קבוע, בא עליה שלא בשעת וסתה, ואינה צריכה בדיקה לפני תשמיש, אבל שלא בשעת תשמיש כל המרבה לבדוק ה"ז משובחת.

הרמ"א פוסק דאין לה להחמיר ולבדוק בשעת התשמיש, לא לפני ולא אחרי תשמיש, שלא יהא ליבו נוקפו ופורש.

הש"ך (ד) מקשה דמלשון השו"ע 'ואינה צריכה' משמע שיכולה להחמיר, ובס' קפו ס"א השו"ע פסק דאדרבה אין לה לבדוק שלא יהא ליבו נוקפו, ומבאר דנקט את הלשון 'ואינה צריכה' לפי הרמב"ם שמובא בס' קפו כיש אומרים.

2. אשה שאין לה וסת האם צריכה בדיקה תוך שלושים יום (עונה בינונית).

תשובה: בגמ' (נדה ט:) עונה בינונית שלושים יום, ורש"י פירש דסתם נשים רואות לסוף שלושים יום, ומצינו בזה ג' דעות.

א. לש"ך (ב) גם אשה שאין לה וסת קבוע אמרינן דמסתמא וסתה כל שלושים שזה עונה בינונית, ובתוך שלושים מיקרי שלא בשעת וסתה וא"צ בדיקה.

ב. לכונ"פ (מובא בפת"ש א) אשה שאין לה וסת צריכה בדיקה תוך שלושים יום, וכל דין עונה בינונית הוא רק לחומרא ולא לקולא.

ג. לס"ט וח"ד (מובא בפת"ש א) בדעת הש"ך רק אם לא קבעה וסת א"צ בדיקה תוך שלושים יום, אבל אם התחזקה שאין לה וסת צריכה לעולם בדיקה.

סעיף ב

3. וסתות [בדיקה בשעת הוסת ופרישה סמוך לוסת] האם זה מדאורייתא או מדרבנן.

תשובה: בגמ' (נדה טז.) בעו מיניה מר' נחמן וסתות דאורייתא או דרבנן, א"ל אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף ראתה, חוששת לוסתה וחוששת לראייתה, אלמא וסתות דאורייתא, איכא דאמרי טעמא דראתה הא לא ראתה לא חוששים אלמא וסתות דרבנן.

איתמר אשה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה, **לרב** אם מצאה טהורה וסתה ואם מצאה טמאה טמאה, **ולשמואל** אפי' מצאה טהורה, טמאה דאורח בזמנו בא ואבד.

ומצינו ב' ביאורים במח' רב ושמואל.

א. **לר' זירא** לכו"ע וסתות דאו' ופליגי בבדיקה בשיעור וסת **דלרב** מצאה טהורה, טהורה דאם היה דם בוודאי היתה מוצאת אותו **ולשמואל** אפ"ה טמאה הואיל ולא בדקה בשעת הוסת ממש.

ב. **לר"נ בר יצחק** פליגי אם וסתות דאו' או דרבנן, לרב מדרבנן ולשמואל מדאורייתא.

ולהלכה מצינו ב' דעות.

א. **לר"ת וסה"ת** וסתות מדאורייתא.

והב"י אומר דאפשר שמדאורייתא שכתבו זה לא דווקא אלא רק סמך מדאו'.

ב. **לרשב"א רא"ש ותוס'** וסתות מדרבנן.

4. כמה זמן צריך לפרוש סמוך לוסת.

תשובה: בגמ' (נדה סג:) היתה למודה לראות עם הנץ החמה **לר' יוסי** אינה אסורה אלא עם הנץ החמה בלבד **ולר' יהודה** כל היום שלה, פי' מותרת ביום כיון שכבר נאסרה כל הלילה שזהו עונתה, אמר רבא הלכה כר' יהודה דתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם, מכאן אמר ר' ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן, וכמה אמר רבא עונה, מאי לאו עונה אחריתי, לא אותה עונה, וצריכא דאי אשמועינן ר' יהודה הו"א ה"מ לטהרות, אבל לבעלה לא, קמ"ל, ואי אשמועינן מוהזרתם הו"א סמוך עונה אחריתי, קמ"ל.

1. וכך משמע מהשו"ע (סי' קפד סעיף י) שהתיר יוצא לדרך בתשמיש אפי' סמוך לוסתה, ומשום דוסתות מדרבנן ובמקום מצווה לא גזרו.

ומצינו ג' דעות בשיעור הפרישה.

- א. לטור והשו"ע פורש רק עונה אחת שראתה בה, ומותר בעונה לפני ואחרי.
- ב. לאור זרוע פורש עונה לפני, דהיינו כד' שעות סמוך לוסתה?²
- ג. לאביאסף הפרישה 12 שעות, ותלוי בעונות השנה אם זה בימי ניסן ותשרי פורש יום או לילה, ואם זה בימי תמוז וטבת פורש חצי יום או חצי לילה.

5. האם הפרישה סמוך לוסת תלויה במח' אי וסתות דאו' או דרבנן.

תשובה: הפת"ש (ג) בשם הנוב"י אומר דגם לאומרים וסתות מדרבנן היינו לענין שלא אמרינן שכבר ראתה בשעת וסתה, משום דכנגד אורח בזמנו בא, יש חזקת טהרה, אבל מכאן ואילך חייב לפרוש מהתורה, שמא תראה ולא אמרינן חזקת טהרה על העתיד, דאטו לעולם לא תראה, וכבר הרא"ה אמר זאת אלא שחילק דרק אחר שהתחיל שעת הוסת הוי מדאו' ולא סמוך לוסתה כדברי הנוב"י.

6. מהי עונת אור זרוע.

תשובה: האור זרוע אומר פורש אדם מאשתו סמוך לוסתה כד' שעות, ולדוג' אם רגילה לראות ביום, פורש ממנה כל אותו יום והלילה שלפניו דהיינו עונה לפני העונה שראתה בה.
ומצינו בזה ב' ביאורים.

א. **הב"ח** מבאר דכך משמע מלשון ר' ירמיה (גדה סג): דצריך לפרוש 'סמוך' לוסתה משמע עונה קודם, והטעם שמא תראה בסוף הלילה ותחשוב שראתה בבוקר ומותרת פעם הבאה בלילה.

ב. **הש"ך** (י) מבאר דאם יש לה וסת קבוע ביום בתחילתו או בסופו ודאי שא"צ לפרוש אלא אותו היום ולא לפני, אבל האור זרוע מיירי שרגילה לראות ביום אבל אין לה שעה קבועה, א"כ כל היום וסתה ולכן צריכה לפרוש כל הלילה שלפניו.

ובנקודות הכסף מקשה א"כ למה האו"ז לא פי' דמיירי באין לה שעה קבועה, ומבאר דסתמו כפירושו מדכתב רגילה לראות ביום משמע שכל היום וסתה או דמיירי בנשי דידן בזמנינו שאין להם וסתות קבועות.

7. מהי עונת אביאסף.

תשובה: הג"מ בשם אביאסף אומר וכמה עונה, יום או לילה ביומי ניסן ותשרי, וחצי יום או לילה ביומי תמוז וטבת, ומצינו בזה ג' ביאורים.

2. ולהלכה מצינו כמה דעות אי חיישינן לעונת או"ז, לבא"ח (ש"ב פ' צו א) אג"מ (ח"ג סי' מח) צריך לחשוש לעונת או"ז ובפרט בזמנינו שהגופים חלושים, לטה"ב (ס"ב סעיף א במשמרת הטהרה) אין לחשוש כלל לעונת או"ז, והאו"צ (טללי טוהר עמ' ריט) כתב דראוי לבני תורה להחמיר היכא דאפשר.

ותלמודו סימן קפד בידו יג

- א. **לט"ז** (ב) פירושו שעונתה ששה שעות לפני השעה שרגילה לראות וששה אח"כ.
- ב. **לנקודות הכסף** כיון שהיום קצר תשע שעות בטבת אז מוסיפים שעה וחצי בתחילת היום ושעה וחצי בסופו, ולילה שהוא ארוך חמש עשרה שעות אז לוקחים שעה וחצי מתחילת הלילה, ואז אסורה עד שעה וחצי לפני הנץ.
- ג. **לדרישה** פירושו שתמיד מחשבים מחצות היום שראתה עד חצות הלילה, ואפ"ל תראה מעט קודם חצות הלילה תהיה מותרת בפעם הבאה אחר חצות.

8. מאלו דברים צריך לפרוש סמוך לוסתה.

תשובה: מצינו בזה ב' דעות.

- א. **לרשב"א והשו"ע** אסורה רק בתשמיש אבל חיבוק ונישוק מותר³.
- ב. **לתרומת הדשן** אסור בכל הקריבות, חוץ מהרחקות כמזיגת הכוס שמותר, וכ"כ **הט"ז** (ג) בדעת הרא"ש, **ולב"ח** המחמיר תבא עליו הברכה.
- והפת"ש** (ה) בשם **רדב"ז** כותב דאין לחדש חומרות על ישראל והלוואי שישמרו מה שמוטל עליהם.

9. אשה שמשנית וסתה להקדים או לאחר מה הדין.

תשובה: הג"מ (מובא בד"מ ג) אומר אשה שאין לה וסת קבוע, אם היא משנית וסתה לאחר או להקדים ב' או ג' ימים, יפרוש ממנה בזמן הגעת הוסת ב' או ג' ימים קודם או אחריו, וכ"פ **הרמ"א**.

ומצינו ד' ביאורים בזה.

- א. **למעדני מלך** (מובא בש"ך סי' קפט ס"ק לט) משמע דמיירי שוסתה נמשך ג' ימים וצריך לפרוש כל הג' ימים.
- ב. **לש"ך** (סי' קפט ס"ק לט) א"צ לפרוש כל הג' ימים דאזלינן בתר תחילת הראייה, אלא מיירי שהיה לה וסת והקדימה לראות שצריכה לפרוש גם ביום שהקדימה.
- ג. **לנוב"י** (מובא בפת"ש ח) מיירי שיש ג' ימים קבועים שבהם רואה דם כל פעם ביום אחר ומשום הכי צריך לפרוש בכלם.
- ד. **לח"ד** (מובא בפת"ש ח) מיירי שהיה לה וסת קבוע לג' בחודש, והקדימה

3. ולהלכה מצינו ב' דעות, לבא"ח (ש"ב פ' צו ב) שומר נפשו ירחק מחו"נ, לאג"מ (אבן העזר ס"ד סעיף פו) טוב להחמיר בחו"נ ביום הוסת, לטה"ב (ס"ב סעיף ב) אפ"ל בשעת הוסת מותר בחו"נ, כל זמן שלא ראתה.

ושינה במטה אחת בעונת הוסת. לבא"ח (ש"ב פ' צו ב) וטה"ב (ס"ב סעיף ב) יש ליהזר שמא תראה בתוך השינה ולא תרגיש עד הבוקר.

וראתה ג' פעמים בב' וג' בחודש, ואח"כ ראתה ג"פ בא' ובב' לחודש, דחוששת לשלושתן אפ"י שב' וג' עכשיו הם באמצע וסת, משום שהמשיכה לראות תמיד בב' ובג' ושמה שלושתן נקבעו לוסתה, וה"ה במאחרת.

10. אשה שקבעה וסת בליל טבילתה מה הדין.

תשובה: הפת"ש (ד) בשם תפארת למשה מתירה לשמש אף בשעת וסתה, דוסתות דרבנן ולא החמירו לאוסרה עולמית⁴.

סעיף ג

11. קטנה האם צריך לפרוש סמוך לוסתה.

תשובה: הרשב"א והשו"ע פוסקים דקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים או לא הביאה סימנים, אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים משום שאינה מוחזקת לראות.

והט"ז (ה) **והש"ך** (יא) מבארים דסגי בסימן אחד להחשיבה כקטנה ובעי שני סימנים להגדירה כגדולה.

ובכה"ג שראתה ג' פעמים אבל בלי לקבוע וסת מצינו ב' דעות.

א. לשו"ע משמע דלא חוששת לוסתה כיון שלא קבעה.

ב. לט"ז (סי' קפט ס"ק מג) חוששת לוסתה.

ובשעת הוסת ממש מצינו ב' דעות.

א. לט"ז (ו) **ולש"ך** (כ) אינה חוששת לוסתה.

ב. לדרישה (מובא בש"ך כ) לכאו' נראה דבזמן וסתה עצמו צריך לפרוש.

סעיף ד

12. ראתה בנץ החמה ומסופקת אם ראתה לפני הנץ או אחריו מה הדין.

תשובה: בגמ' (נדה סג.) היתה למודה לראות עם הנץ החמה, לר' יוסי אינה אסורה אלא עם הנץ החמה בלבד, ולר' יהודה כל היום שלה.

ומצינו ב' דעות.

א. יש מחמירים לאוסרה כל היום והלילה שלפניו.

ב. יש מקילים שאינה אסורה אלא ביום משום דוסתות מדרבנן.

4. וכ"פ בטה"ב (ס"ב סעיף ז) אבל בשבט הלוי (עמ' טז) כתב דיש להחמיר כיון שיש עצות אחרות שתוכל לשנות את וסתה ולשמש.

ובטה"ב (ס"ב סעיף טז) מבאר דכל זה דוקא כשקבעה וסת בליל טבילתה, אבל אם ראתה כתם ונזדמן טבילתה בליל וסתה הקבוע, אסור לה לטבול ולשמש כיון שהוא זמן וסתה אא"כ אין לה וסת קבוע דמותרת לטבול.

ומצינו ב' ביאורים בטעם המקילים.

- א. **לט"ז** (ז) כיון דביום עכ"פ טמאה תלינן דתחילת קלקלתה ביום.
ב. **לש"ך** (ג) כיון דוסתות דרבנן הו"ל ספק דרבנן לקולא וא"צ לפרוש אלא ביום שהיה ודאי בימי נדתה.
הראב"ד והשו"ע פוסקים להקל שאסורה רק ביום.
הב"ח (מובא בש"ך יד) כותב דראוי להחמיר מכח ספק לאסור ביום ובלילה.
הש"ך (יד) כותב דלפי מנהגנו להחמיר בעונת אור זרוע כ"ש הכא שיש גם ספק שיש להחמיר.

סעיף ה

13. אשה שנמשך וסתה כמה שעות [מקודם הנץ עד לאחריו] מתי חוששת לוסתה.

תשובה: מצינו ג' דעות בראשונים.

- א. יש אומרים שאסורה כל היום וכל הלילה, דכל זמן שרואה זה שעת הוסת.
ב. יש אומרים דבתר תחילת הוסת אזלינן ואינה אסורה אלא בלילה.
ג. לראב"ד והשו"ע אסורה בלילה, וביום כשיעור שנמשך הראיה.

סעיף ו

14. אשה שנמשך וסתה כמה ימים מתי חוששת לוסתה.

תשובה: מצינו ד' דעות בראשונים.

- א. לראב"ד כולן חשובים כעונה אחת, וצריכה לפרוש כל ימי משך הוסת.
ב. לרמב"ן כל יום ויום הוא וסת בפני עצמו, וצריכה לפרוש כל ימי משך הוסת.
ג. ליש אומרים בראב"ד (מובא בב"י סוף סי' קפט סעיף ג, ח) חוששת רק ליום הראשון כוסת קבוע, ולשאר הימים כוסת שאינו קבוע שנעקר בפעם אחת.
ד. לרז"ה רשב"א והשו"ע⁵ אינה צריכה לפרוש אלא רק עונה ראשונה של הוסת, וכיון שעברה העונה ולא ראתה מותרת, ומצינו ברשב"א ב' ראיות.
א. מדתנן (נדה יא.) הנדה אינה צריכה להיות בודקת, ובגמ' הניחא לריש לקיש דאין אשה קובעת וסת בימי נדתה אלא לר' יוחנן וכו', ואם צריכה לחוש לכל זמן ראיתה גם לריש לקיש קשה, דתבדוק שתדע כמה זמן צריכה לפרוש.

5. ולהלכה לבא"ח (ש"ב פ' צו ד) יש לחשוש למחמירים לפרוש כל ימי משך הוסת, ולטה"ב (ח"א עמ' סט) חוט שני (סי' קפט סקי"א) א"צ לפרוש אלא רק בעונה הראשונה שהיא העיקר.

ב. מדתנן (נדה סג): היתה למודה לראות עם הנץ החמה, לר' יוסי אסורה באותה שעה, ולר' יהודה בלילה אסורה, וביום מותרת, ומשמע אפי' ראתה ראייה מרובה שגלשה ליום גם מותרת דאין חילוק בגמ'.

15. מה הנפק"מ בין הראב"ד לרמב"ן.

תשובה: מצינו ב' נפק"מ (מובא בפרישה יא).

א. בכה"ג שראתה יומיים וחצי.

לראב"ד חוששת רק משך וסתה ולא כל העונה שכלה בה הוסת.

לרמב"ן כל יום חשוב וסת בפני עצמו וחוששת גם בעונה שכלה בה הוסת.

ב. בכה"ג שעקרה יום אחד.

לראב"ד חוששת להכל כיון שהכל עונה אחת.

לרמב"ן אין צריך לחוש ליום שנעקר כיון שכל יום בפני עצמו.

16. למה בסעיף ה' חוששת כל זמן הוסת ובסעיף ו' חוששת רק לעונה הראשונה.

תשובה: מצינו בזה ב' ביאורים.

א. לט"ז (ט) כיון דבסעיף ו' מיירי בראייה מועטת היא חלק מעיקר הוסת, משא"כ בסעיף ה' דמיירי בראייה מרובה אי אפשר שהכל יהיה ראייה אחת אלא זה תוספת דמים.

ב. לש"ך (טז) בסעיף ו' זה ראיות נוספות משא"כ בסעיף ה' זה ראייה אחת.

17. מתי לא אזלינן בתר תחילת הראיה.

תשובה: הפת"ש (יב) בשם ח"ד אומר בקיום ב' תנאים.

א. כשראתה ג' ימים לא בשפיעה אלא בהפסקות, דחיישינן אולי יום ב' או ג' הם העיקר.

ב. כשאין לה וסת קבוע.

סעיף ז

18. מעוברת ומניקה מה הדין לענין בדיקות ופרישה סמוך לוסת.

תשובה: משנה (נדה ז) מעוברת ומניקה דיין שעתן, ובגמ' (ט) בעי מיניה ההוא סבא מר' יוחנן הגיע שעת וסתה בימי עיבורה ולא בדקה מהו, א"ל תניתוה (לט) ר"מ אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה, טהורה, שחרדה מסלקת הדמים, וה"ה מעוברת שמסולקת דמים. והטור מוסיף דה"ה למניקה.

ובהגדרת מעוברת מצינו ב' דעות במשנה (נדה ז): ובגמ' (ח:) כמה הכרת העובר סומכוס אומר ג' חודשים, וזכר לדבר שנאמר 'ויהי כמשלש חודשים'.

א. לת"ק משהוכר עוברת דהיינו ג' חודשים⁶ וכ"פ הרמב"ם רשב"א והשו"ע.

6. ובזמנינו, מצינו מח' האם אפשר להקל גם קודם ג' חודשים, לאג"מ (יו"ד ח"ג סי' נב) יש להקל דמיד

- ב. לר' יוסי משעבר עליה ג' עונות ולא ראתה.
ובהגדרת מניקה מצינו ב' דעות בגמ' (נדה ט).
- א. לרבנן כד' חודש אחר הלידה⁷ ואפ' שלא מניקה בפועל או אפ' מת הולד, ומשום שאיבריה מתפרקין מחמת הלידה, וכ"פ השו"ע.
- ב. לר"מ דווקא מניקה בפועל ומשום שהדם נעקר ונעשה חלב.
השו"ע פוסק מעוברת ומניקה שהגיע וסתן אינן צריכות לפרוש סמוך לוסתן, ואפ' בתוך וסתן מותרות בלא בדיקה.
והדרישה (מובא בש"ך יט) חולק וסובר דבזמן וסתה עצמו צריך לפרוש.

19. ראתה דם בימי עיבורה האם חוששת לו.

- תשובה: הפת"ש (יד) אומר דחוששת לו כוסת שאינו קבוע.
ומצינו ב' דעות כמה פעמים צריכה לראות.
- א. לש"ך אפ' ראתה פעם אחת חוששת.
- ב. לתורת השלמים רק אם ראתה ג' פעמים חוששת.

20. בשנה מעוברת האם חודש העיבור עולה למנין כד' חודש.

- תשובה: מצינו בזה ב' דעות (מובא בפת"ש יג).
א. לש"ך (יח) אין חודש העיבור עולה למנין.
ב. לכו"פ חודש העיבור עולה למנין כד' חודש.

סעיף ח

21. נחבאת במחבא האם חוששת לוסתה.

- תשובה: משנה (נדה לט) ר"מ אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ו'לא בדקה' ה"ז טהורה, מפני שחרדה⁸ מסלקת הדמים, וכ"פ השו"ע והרמ"א.
ומצינו מח' האם לכתחילה חוששת לוסתה.
- א. לטור רמב"ן ורמ"א לכתחילה חוששת וצריכה בדיקה בשעת הוסת.
- ב. לרשב"א והשו"ע גם לכתחילה אינה חוששת.

שהוכר עוברת נחשבת מסולקת דמים דאינה רואה יותר דם, ולטה"ב (ס"ב סעיף ז) גם בזמן הזה בעינין ג' חודשים מיום שנתעברה.

7. ובזמנינו, לטה"ב (ס"ב סעיף ח) נשתנו הטבעים ולכן כשמפסיקה להניק יש לחוש לוסתה ולפרוש ממנה באותה עונה.

8. ובטה"ב (ס"ב סעיף יח) כתב דה"ה לכדורים כאלה שהוכח שמעכבים את הוסת שא"צ לפרוש בעונה הסמוכה לוסתה, והמחמיר תע"ב.

22. לרמ"א מה החילוק בין נחבאת דחוששת לכתחילה למעוברת שלא חוששת כלל.

תשובה: מצינו בזה ג' ביאורים.

- א. **לב"י והש"ך** (כא) במעוברת לכתחילה טהורה משום שדמיה מסולקים לגמרי משא"כ נחבאת שיש נשים שכן רואות דם.
- ב. **לט"ז** (יא) במעוברת כנ"ל משא"כ בנחבאת שלכתחילה אסורה דחיישינן שמא בשעת תשמיש יצא הפחד מליבה ותראה דם, ואפ"ל בבדיקה אסורה לשמש.
- והפת"ש (טו) אומר בשם ח"ד לפי"ז אם ראתה דם במחבא אינו מצטרף לקביעות וסת.
- ג. **לב"ח** במעוברת טהורה לכתחילה משום שלטור היתה גי' בימי עיבורה מהו' האם צריכה לחשוש, ולא הגי' שלפנינו 'ולא בדקה מהו' שזה לשון בדיעבד.

סעיף ט

23. אשה רגילה שהגיע וסתה ולא בדקה ואח"כ בדקה ומצאה טהורה מה הדין.

- תשובה:** בגמ' (גדה טז) אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה, **לרב** אם מצאה טהורה, טהורה, ואם מצאה טמאה, טמאה, **ולשמואל** אפ"ל מצאה טהורה, טמאה דאורח בזמנו בא ואבד, והלכה כרב דוסתות דרבנן. ומצינו ב' ביאורים במח'.
- א. לר' זירא לכו"ע וסתות דאו' ופליגי בבדקה בשיעור וסת, דלרב מצאה טהורה טהורה דאם היה דם בוודאי היתה מוצאת אותו, ולשמואל אפ"ה טמאה הואיל ולא בדקה בשעת הוסת ממש.
 - ב. לר' נחמן פליגי אם וסתות דאו' או דרבנן.
- ובכה"ג שלא בדקה מצינו מח' האם אסורה עד שתבדוק.
- א. **לרשב"א טור הג"מ וראב"ד** צריך לבדוק בשעת הוסת.
 - ב. **לר"ן רי"ף ורמב"ם** מותרת בלא בדקה.
- השו"ע** סתם פוסק אם עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה טהורה.
- השו"ע בשם י"א** פוסק דאסורה עד שתבדוק⁹ ו"ה"מ שיש לה וסת קבוע או

9. וכך פוסק השו"ע בסתם בסי' קפט סעיף ד, וכך משמע שפסק מסי' קפד סעיף יא דבעבר וסתה רק אם שהתה בכדי לספור ולטבול מותרת בלי שישאלנה.

10. ולטה"ב (ס"ג סעיף ב) מדינא סגי בבדיקה אחת בסוף העונה, וטוב שתבדוק גם בתחילת העונה וגם בסופה, ותבדוק בעד לבן בחורים ובסדקים של אותו מקום עד היכן שידה מגעת.

ותלמודו סימן קפד בידו ט

דמיירי בעונה בינונית, אבל בוסת שאינו קבוע פחות מל' יום אם עבר ולא בדקה מותרת.

ומצינו ב' דעות עד מתי יכולה לבדוק (מובא בש"ך כג).

- א. לב"י משמע מהפוסקים דאפ"י אחר הרבה זמן¹¹ אם מצאה טהורה, טהורה.
ב. למרדכי סה"ת סמ"ק יש להחמיר דדוקא בבדקה מיד ומצאה טהורה, טהורה, אבל אם לא בדקה מיד אע"פ שמצאה טהורה, טמאה דאמרינן אורח בא בזמנו ואבד¹².

24. מה קו' הפרישה באשה שאין לה וסת.

תשובה: הפרישה (מובא בט"ז יג) מקשה על הטור איך פה פסק דבאשה שאין לה וסת אם עבר וסתה ולא בדקה טהורה, ובס"י קפו ס"ב פסק דאשה שאין לה וסת אסורה לשמש בלא בדיקה.

והט"ז (יג) מבאר דבס"י קפו מיירי באשה שאין לה וסת קבוע כלל, ומשום הכי היא בחזקת רואה עד שתבדוק, משא"כ בס"י קפד מיירי באשה שיש לה וסת אלא ששינתה לראות פעם אחת, ולכן חוששת רק לכתחילה אבל בדיעבד אם לא בדקה טהורה.

סעיף י

25. יוצא לדרך האם צריך לפרוש סמוך לוסתה.

תשובה: בגמ' (יבמות סב:) "וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא" אמר ריב"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך¹³, הא מהכא נפקא "ואל אישך תשוקתך" מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שהוא יוצא לדרך, א"ר יוסף לא נצרכא אלא סמוך לוסתה, וכמה¹⁴ אמר רבא עונה, וה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטרדי.

ובגמ' (נדה סג:) 'והזרתם את בני ישראל מטומאתן' מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו סמוך לוסתן.

11. וכ"פ הטה"ב (ס"ג סעיף ב) ואול"צ (טללי טוהר עמ' רכב) ושבת הלוי (עמ' לז) ומ"מ לכתחילה יש להקדים ולבדוק.

12. רחיצה בבריכה ביום הוסת. לבא"ח (ש"ב פ' צו ה) לא תרחץ ביום הוסת דחיישינן שמא אורח בא בזמנו וירד ברחיצה ולא הרגישה, והטה"ב (ס"ג סעיף ד) מוסיף דבדיעבד תבדוק עצמה אח"כ ואם נמצאת טהורה מותרת לבעלה.

13. ובשיעור יציאה לדרך. הפת"ש (כד) כתב שהוא שיעור יב' מיל, והטה"ב (ס"ב סעיף יא) כתב דהשיעור אם יחזור אחר שיעור עונתו, ובחוט שני (עמ' לז) כתב דהכל תלוי בהרגשת האשה, ולכן אם רגיל לצאת לא חשיב יוצא לדרך ואם לא רגיל אפ"י יוצא רק ליומיים חשיב יוצא לדרך שחייב בפקידה.

14. ומצינו בזה ג' פ"י בראשונים, לרש"י כמה צריך לפרוש סמוך לוסתה, לר"ת מיירי בנדה וכמה זמן צריך לפוקדה בריצוי, ולנמוק"י מיירי בנדה וכמה זמן צריך להמתין אם אשתו צריכה לטבול.

ומצינו ג' דעות בראשונים במה פוקדה כשיוצא לדרך סמוך לוסתה.

א. לרשב"א רש"י ראב"ד ר' ירוחם אפי' בתשמיש ומשום דוסתות מדרבנן ובמקום מצוה לא גזור¹⁵.

ב. לר"ת רא"ש וסה"ת אסור בתשמיש ופוקד רק בדברי ריצוי.

ג. לסמ"ג יש להתיר בתשמיש והמחמיר תע"ב.

השו"ע פוסק ביוצא לדרך צריך לפקוד את אשתו אפי' סמוך לוסתה.

הרמ"א פוסק ואפי' בתשמיש שרי, ומ"מ המחמיר לפקוד רק בריצוי תע"ב, ואם הולך לדבר מצוה א"צ לפקוד את אשתו, ויש אומרים אם אדם רוצה לילך ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת צריך להמתין.

26. אשה שאירע ליל טבילתה סמוך לוסתה מה הדין.

תשובה: מצינו בזה ב' דעות (מובא בפת"ש כב).

א. לכנסת יחזקאל בליל טבילה מכתם סמוך לוסתה, מותר גם לשמש.

ב. לס"ט ח"ד יעב"ץ וגבעת שאול אסור אפי' בליל טבילה מראיה גמורה וכ"ש בכתם ולנוב"י ה"ה כלה¹⁶.

ולאבן השוהם מותרת לטבול אפי' בשבת לשאר קריבות דאף הם מצוה¹⁷.

והחת"ס מוסיף דאפי' הוי גם ליל וסתה וגם יוצא לדרך, אסור.

סעיף יא

27. הבא מהדרך והשוהה עם אשתו בעיר, והגיע עת וסתה מה הדין.

תשובה: משנה (נדה טו.) כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן, הבאים מהדרך נשיהם להם בחזקת טהרה.

ובגמ' מבואר דסלקא דעתך דהיכא דליתא בעיר, לא בדקה, קמ"ל דגם בא מהדרך אשתו בחזקת טהרה.

וריש לקיש אמר וה"מ שמצאה תוך ימי עונתה (תוך שלושים יום אבל לאחר שלושים יום צריכה בדיקה הואיל ורוב נשים רואות לסוף שלושים).

ור' הונא אמר וה"מ שלא הגיע עת וסתה אבל הגיע אסור דוסתות דאורייתא.

רבה בר בר חנה אמר אפי' הגיע עת וסתה מותרת דוסתות מדרבנן.

15. והפסוק 'והזרתם' שצריך לפרוש סמוך לוסתה, אסמכתא בעלמא (ב"י סי' קפד ס"ב).

16. וכ"פ בא"ח (ש"ב פ' צו 1) אג"מ (אהע"ז ח"ד סי' פו) חוט שני (סק"ה) אבל בטה"ב (ס"ב סעיף טז) כתב להתיר לילה לטבול לבעילת מצוה הואיל וכל הפרישה סמוך לוסתה זה מדרבנן ולא גזור במקום מצוה כמו ביוצא לדרך.

17. וכ"פ בטה"ב (ס"ב סעיף טו) אבל בערוך השולחן (ס"ק מג) כתב לאסור שמא לא ישלוט ביצרו ויבוא לידי תשמיש ויעברו על איסור דרבנן.

ותלמודו סימן קפד בידו כא

ר' אשי אמר הכי אמר ר' הונא וה"מ שיש לה וסת לימים ולקפיצות דאמרינן אימור לא תקפוץ ולא תראה, אבל אם יש לה וסת לימים לבד אסור דוסתות מדאו'.

רבה בר בר חנה אמר אפי' יש לה וסת לימים בלבד מותרת דוסתות מדרבנן. אמר ר' שמואל אשה שיש לה וסת, בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה ואפי' ילדה דמתביישת לטבול, וה"מ בספק ראתה דיש ס"ס דאת"ל ראתה, אימור טבלה. ומצינו ב' דעות בראשונים בעבר הוסת אי בעי שהות כדי שתספור ותטבול.

א. לרשב"א והרמב"ן אם לא שהה כדי שתוכל לספור ולטבול אסורה אע"ג דוסתות דרבנן, דאין ס"ס אם ראתה כיון שרוב פעמים אורח בזמנו בא, וא"א לומר אימור טבלה כיון שלא היה לה שהות לספור ולטבול.

ב. לרמב"ם והרי"ף אם עבר הוסת אפי' לא שהתה כדי לספור ולטבול, הרי היא בחזקת טהרה ומותרת ולא חוששין שמא ראתה בשעת הוסת.

השו"ע פוסק אם היה לה וסת לימים בלבד והגיע עת וסתה ולא שהתה אסור¹⁸ לבא עליה עד שישאלנה אם היא טהורה, אבל אם שהתה כדי שתוכל לספור ולטבול מותר וא"צ לשאול¹⁹.

הט"ז (טו) אומר דה"מ בספק ראתה, אבל בודאי ראתה גם אם שהתה אסור עד שישאלנה.

סעיף יב

28. אשה שיש לה וסת הימים עם וסת הגוף והגיע וסתה ולא שהתה בכדי שתספור ותטבול מה הדין.

תשובה: בגמ' (נדה טו:) ר' אשי אמר הכי אמר ר' הונא וה"מ שהאשה בחזקת טהרה, דוקא כשיש לה וסת לימים ולקפיצות, דאמרינן אימור לא תקפוץ ולא תראה, אבל אם יש לה וסת לימים לבד אסור דוסתות מדאו'.

רבה בר בר חנה אמר אפי' יש לה וסת לימים בלבד מותרת דוסתות מדרבנן.

הרשב"א והשו"ע פוסקים דא"צ לשאול אותה אם היא טהורה, כיון שהוסת תלוי בקפיצות אימור לא קפצה ולא ראתה, אבל חוששת לעונה בינונית שהיא כל שלושים יום.

18. הגר"א (כה) מעיר דהשו"ע סותר את עצמו דבסעיף ט' פסק אם עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה טהורה כהרמב"ם, ופה פסק דאם עבר הוסת אסור עד שישאלנה ודלא כהרמב"ם.

19. ולכאו' מה הבעיה שישאלנה וה"ז אפשר לברורי בקל, ובערוך השלחן (סעיף מט) מתרץ דלרמ"א (יו"ד סי' קי סעיף ט) בספק ספיקא גמור אפי' אם אפשר לברורי לא מבררין, וגם אפשר שתתגנה עליו אם ישאלנה.

29. מה קושיית הש"ך על דברי השו"ע בענין וסת הגוף עם וסת הימים.

תשובה: הש"ך (לב) מביא את השו"ע דמשמע מדבריו דאין חילוק בין וסת הקפיצות לוסת הגוף ובשניהם לא חוששת דאימור לא קפצה וחוששת רק לעונה בינונית, ומוכיח דהרשב"א שהא מקור הדין כוונתו רק לוסת הקפיצה שבא ע"י מעשה שלה אבל וסת הגוף כגון פיהוק ועיטוש שלא תלויים ברצונה חוששת, דאמרינן חזקה אורח בזמנו בא ופיהקה וראתה.

30. מה הביאור בדברי השו"ע "וסת הגוף כגון קפיצה וכיוצא בה".

תשובה: מצינו בזה ג' ביאורים.

- א. **לב"י והש"ך** (לב) פשט דבריו משמע לכל וסתות הגוף וגם לפיהוק ועיטוש.
- ב. **לתוה"ש** (כד) כוונתו רק לאכילת שום ופלפל שזה ע"י מעשה כקפיצה, אבל וסתות הגוף שבאים לבד כפיהוק ועיטוש לא.
- ג. **לח"ד** (מובא בפת"ש כח) הכוונה גם לפיהוק ועיטוש, ובכה"ג שקבעה ווסת רק לפיהוק של ר"ח דאז וודאי דא"צ לחשוש בר"ח לחוד שמא תפקה.

31. סיכום האופנים שאינו צריך לפרוש סמוך לוסתה.

תשובה: מצינו ג' אופנים.

- א. מסולקת דמים כגון קטנה, זקנה, מעוברת, ומניקה, ונחבאת במחבא.
- ב. יוצא לדרך.
- ג. אשה שקבעה וסת בליל טבילתה, דלא החמירו לאוסרה עולמית (פת"ש ד).

32. מה הנפק"מ אם וסתות מדאורייתא או מדרבנן.

תשובה: מצינו ח' נפק"מ.

- א. פרישה סמוך לוסתה מחיבוק ונישוק. (סעיף ב).
מדרבנן מותר.
מדאו' פורש גם מחו"נ.
- ב. ליל טבילה סמוך לוסתה. (פת"ש ד).
מדרבנן מותר.
מדאו' אסור.
- ג. ספק רואה קודם הנץ או אחרינו. (סעיף ד).
מדרבנן טהורה בלילה ואסורה רק ביום.
מדאו' אסורה בלילה וביום.
- ד. מסולקת דמים אי חוששת לוסתה. (סעיף ז-ח).
מדרבנן לא חוששת.
מדאו' חוששת.

- ה. עבר וסתה ולא בדקה. (סעיף ט).
מדרבנן טהורה בבדיקה.
מדאורי' אפילו לא מצאה כלום בבדיקתה טמאה.
- ו. יוצא לדרך אי מותר בתשמיש. (סעיף י).
מדרבנן מותר ואף יש מצווה.
מדאורי' אסור.
- ז. עבר הוסת ושהתה כדי לטבול ולספור. (סעיף יא).
מדרבנן טהורה.
מדאורי' טמאה עד שתאמר טהורה אני.
- ח. תליה במכתה באורי' בשעת וסתה. (סי' קפז סעיף ה).
מדרבנן תולה וטהורה.
מדאורי' לא תולה.

סימן קפה

סעיף א

1. אשה בחזקת טומאה מתי מותרת לבעלה.

תשובה: בגמ' (נדה יב.) ת"ר החמרים והפועלים וכו' נשיהם להם בחזקת טהרה, וה"מ שהניחן בחזקת טהרה, אבל הניחן בחזקת טומאה לעולם היא טמאה עד שתאמר לו טהורה אני.

ובגמ' (כתובות עב.) אמר שמואל מנין לנדה שסופרת לעצמה, שנאמר "וספרה לה" ודרשינן לה לעצמה.

והטור מדקדק דצריכה לומר לו טבלתי אבל אינה נאמנת לומר, לא הייתי טמאה. השו"ע פוסק האשה שהיא בחזקת טמאה, אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו טבלתי.

הרמ"א מוסיף ומאחר שעברו ימים שאפשר לה למנות ולטבול, נאמנת ואפי' בגדיה מלוכלכים בדם, בכל זאת נאמנת לומר בשוק טבחים עברתי או נתעסקתי בדם ציפור.

2. מתי האשה אינה נאמנת.

תשובה: מצינו ד' אופנים.

א. אם אמרה לא נטמאתי, דסותרת חזקת טומאה שהיתה לה (ב"י).

ב. אם ודאי לבעל שלא עברו הימים שתספור ותטבול (ש"ך א).

ג. אם שוכבת אצלו ולא אמרה בפירוש טבלתי (פת"ש א).

ד. אם הכשילה את בעלה באיסור גדה (פת"ש ב).

3. אשה החשודה על איסור נדה האם נאמנת לומר בשעת וסתה טהורה אני.

תשובה: מצינו בזה ב' אופנים (מובא בפת"ש ב).

א. אם זנתה כשהיא נדה, לא מקרי חשודה לבעלה ונאמנת אפי' בשעת וסתה.

ב. אם הכשילה לבעלה באיסור נדה.

א. בשעת וסתה אינה נאמנת לומר דטהורה עד שתעשה תשובה.

ב. שלא בשעת וסתה, וכן לומר שטבלה נאמנת אא"כ זה בימות החורף

שהטבילה טירחא דאינה נאמנת או במקום שמשלמים על הטבילה

גם אפשר דאינה נאמנת.

סעיף ב

4. הוחזקה נדה בשכנותיה מה הדין.

תשובה: בגמ' (קידושין פ.) אמר ר' יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה, בעלה לוקה עליה משום נדה, ורש"י פירש שראוה לובשת בגדי נדותה.
הרשב"א מפרש דכיון דבעלה לוקה עליה אלמא כודאי נדה חשבינן ליה.
השו"ע פוסק אם הוחזקה נדה בשכנותיה חשיב כודאי טמאה.
והב"י מבאר דאסור לבא עליה עד שתאמר טבלתי.

סעיף ג

5. אשה שאמרה לבעלה טמאה אני ואח"כ אמרה לו טהורה אני האם נאמנת.

תשובה: בגמ' (כתובות כב.) בעא מיניה שמואל מרב אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו, א"ל אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת, תנא מיניה ארבעים זימנין ואפ"ה לא עבד שמואל עובדא בנפשיה.
ר' ירוחם מבאר דה"מ אחר כדי דיבור אבל תוך כדי דיבור נאמנת גם בלי אמתלא.
הר"ן רשב"א ורמב"ם פוסקים דהלכה כרב באיסורי דנאמנת באמתלא.
והב"י מבאר דהר"ף כתב מעשה דשמואל, לומר דמי שרוצה להחמיר זו מידת חסידות.
והח"ד (מובא בפת"ש ד) אומר דאפ"י עברו הימים כדי שתספור ותטבול די ש לה מיגו שיכולה להגיד טבלתי, בכל זאת אינה נאמנת בלא אמתלא.

6. איזה סוג אמתלא לא נאמנת לחזור בה ואיזה סוג אמתלא נאמנת.

תשובה: הרמב"ם וסה"ת פוסקים אם טוענת שאמרה לו טמאה דרך שחוק ושטות אינה נאמנת¹.

ומצינו ד' סוגי אמתלא דנאמנת.

- א. אמרה לו טמאה משום שהיתה עייפה או חולה (ירושלמי וטור).
- ב. אמרה לו טמאה משום הבושה שיראו אותם (רמב"ם).
- ג. אמרה לו טמאה משום שכך היתה סבורה וגילתה עכשיו שזה מכה (ספר התרומה).
- ד. אמרה לו טמאה משום קטטה שהיתה ביניהם באותו זמן, ואפ"י שותקת ובאה ושוכבת אצלו א"צ לשאול אותה אם טהורה (ד"מ א בשם מהר"י וייל).

1. ובכה"ג שבעלה מכיר בה שאמירתה היתה בשחוק ובקלות דעת, נאמנת. ערוך השולחן (ס"י) טה"ב (ס"ד סעיף ג) שבט הלוי (סיכום אות ה.).

7. האם צריך להוציא את האמתלא מהפה.

תשובה: מצינו בזה ב' דעות (מובא בש"ך ד).

- א. **למהר"י וייל והרמ"א** בכה"ג שהיה קטטה ואח"כ באה ושוכבת אצלו, א"צ לשואלה מדוע אמרה בתחילה דטמאה.
- ב. **לב"ח הבעל** חייב לשאול אותה, וגם המהר"י וייל לא התיר בלי לשאול אלא רק באמרה שמרגישה כאב אבל לא כשאמרה בפירוש טמאה אני.
- ו**הש"ך** (ד) אומר דהרמ"א מודה לזה דכל מה דאפשר לברורי מבררים, וקמ"ל דלא תימא דשכיבה לאו כלום היא וצריך לפרוש מיד עד שתוציא האמתלא בפיה.

8. הוחזקה נדה בשכנותיה האם נאמנת באמתלא שהיא טהורה.

תשובה: הרמב"ן אומר דאינה נאמנת דחשיב כאילו ראינו שראתה דם שאינה נאמנת.

והטור מקשה דאם באומרת טמאה אני נאמנת באמתלא, כ"ש בהוחזקה נדה שלא אמרה בפירוש שהיא טמאה דנאמנת באמתלא.

ומצינו ב' תירוצים.

- א. **לרשב"א** באמירה מועיל אמתלא אבל לעשות מעשה של לבישת בגדי נדות לא מועיל אמתלא.
- ב. **למהר"ל** (מובא בט"ז ב) באמירה לבעלה בלבד נאמנת באמתלא אבל בהוחזקה נדה שזה רבים אינה נאמנת.
- וה**ט"ז** (ב) אומר דלפי זה אם אמרה לבעלה בפני רבים טמאה אני, לא מהני אח"כ אמתלא.
- וה**פת"ש** (ג) מביא תורת השלמים דאפ"ל אמרה בפני רבים מהני אמתלא.

9. אשה שהחזיקה עצמה לנדה מפני עין הרע האם מותרת לשמש בסתר.

תשובה: מצינו בזה ג' דעות.

- א. **לרמ"א** (מובא בט"ז ב) מותרת.
- ב. **לט"ז** (ב) כיון שגלתה קודם לבעלה לא חשיב הוחזקה נדה, ודמי למוסר מודעה על גט ומתנה ומותרת.
- ג. **לש"ך** (ה) מותרת ואפ"ל לא גילתה לבעלה קודם, כיון שא"א בענין אחר.

10. האם מהני אמתלא אחר שלושים יום.

תשובה: מצינו בזה ב' דעות (מובא בפת"ש ה).

- א. **לבית שמואל** לא מהני אמתלא.
- ב. **לחתם סופר** מהני אמתלא אם זה באופן שהענין היה צריך להאריך שלושים יום.

11. אשה שהקדימה טבילתה ואמרה לבעלה דטעתה בתחילה בחשבון מה הדין.

תשובה: החתם סופר (מובא בפת"ש ז) מחלק מתי אמרה לבעלה דטעתה בחשבון. אם אמרה ביום הטבילה אע"פ שהתורה האמינה לה יש להחמיר מחשש שמא יצרה תקפה לבעילת הלילה. ואם אמרה יום או יומים קודם לא נחשדו בנות ישראל על כך.

12. אשה שאומרת שהחכם טיהר אותה והחכם או עד אחד בשמו אומרים שטמא מה הדין.

תשובה: הרמ"א פוסק ע"פ הרמב"ן דהחכם נאמן והיא טמאה. ובב"י מבואר ע"פ הראשונים דה"מ להחזיקה טמאה, אבל לענין להפסידה כתובתה אינו נאמן דבעינן שני עדים לממונות. והט"ז^(ג) אומר דעד אחד בשם החכם אינו נאמן לטמא אותה משום ב' טעמים. א. כל מקום שהתורה האמינה עד אחד הרי כאן שנים ואין העד אחד נאמן יותר מהאשה שנחשבת כשנים. ב. גם לענין זנות אין עד אחד נאמן לאוסרה וה"ה כאן.

סעיף ד

13. היה משמש עם הטהורה ופירסה נדה מה יעשה.

תשובה: בגמ' (שבועות יז:) היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב, מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו. ובגמ' (שבועות יח.) היכי עביד, אמר ר' הונא משמיה דרבא נועץ עשר צפרניו בקרקע עד שימות האבר ואז פורש באבר מת. השו"ע פוסק אם פירש מיד חייב כרת, אלא נועץ צפרניו בקרקע ושוהה בלא דישה עד שימות האבר ופורש באבר מת. הרמ"א מוסיף דלא יסמוך עליה אלא רק על ידיו ורגליו שלא יהנה ממנה, ואם פירש ממנה בקישוי בשוגג שלא ידע שאסור לפרוש ממנה, יתענה ארבעים יום וא"צ רצופים רק כל שבוע שני וחמישי, ובליל התענית אסור בבשר ויין, ואם לא יכול להתענות יפדה כל יום בממון שיתן לצדקה, וכל המחמיר לשוב זכות הוא לו והאשה א"צ כפרה. והפת"ש^(י) בשם ח"ד אומר דה"ה אם שימש סמוך לוסתה בשוגג ונזכר באמצע תשמיש שיפרוש באיבר מת כיון דאסור בתשמיש. ובכה"ג דצריך לפרוש באבר מת, ה"מ שיודעת בבירור שזה דם אבל סתם מרגשת לא, דאימור הרגשת שמש הוא.

14. אם שמישה שלא בשעת וסתה ומצאה דם אחר התשמיש מה הדין.

תשובה: המרדכי והרמב"ם מחשיבים זאת כאונס וא"צ כפרה.

ומצינו מח' האם חשיב אונס גם כשלא בדקה קודם התשמיש.

א. לב"י אם לא בדקה קודם לא חשיב אונס, דהרמב"ם לשיטתו דאשה שאין לה וסת אסורה עד שתבדוק.

ב. לרמ"א מיקרי אונס אפ"ל לא בדקה תחילה, ואינם צריכים כפרה.

15. הרגישה באמצע תשמיש ולא אמרה לו כלום עד אחר הפרישה מי צריך כפרה.

תשובה: החת"ס (מובא בפת"ש ט) אומר דהבעל אונס ופטור לגמרי, אבל האשה יש להסתפק אם מיקרי אנוסה כיון דנכנסה בהיתר והו"ל תחילתו באונס וסופו ברצון, דהו"ל אונס גמור כדקי"ל בגמ' (כתובות נא), או דחשיב מזידה דלא חשיב אונס כיון דמותרת לאחר זמן.

והחת"ס (מובא בפת"ש טו) אומר דבכה"ג שלא הודיעה לו כלל, הוא אונס ופטור, והיא קרובה למשמשתו נדה ויש להזהירה הרבה.

16. באיזה אופן האיש חייב והאשה פטורה.

תשובה: הפת"ש (יד) בשם הנוב"י מחלק את דברי הרמ"א לג' חלקים.

א. אשה שיש לה וסת ושימשה בשעת וסתה ומצאה דם אח"כ על עד שלו, אפ"ל בדקה לפני תשמיש, שניהם צריכים כפרה.

ב. אשה שאין לה וסת כלל ובדקה לפני התשמיש, אז על תחילת התשמיש הרי הם אנוסים, ועל הפרישה תלוי מה אמרה לו, אם אמרה נטמאתי ופרוש ממני, אף היא חייבת דרצונה גם כן בפרישה, ואם לא אמרה לו פרוש ממני, היא נחשבת אנוסה וא"צ כפרה אלא רק הוא.

ג. אשה שיש לה וסת ושימשה שלא בשעת וסתה, אפ"ל לא בדקה תחילה מיקרי אונס וא"צ כפרה.

סימן קפו

סעיף א

1. אשה שיש לה וסת האם צריכה בדיקה לפני ואחרי תשמיש.

תשובה: משנה (נדה טז.) בית שמאי אומרים צריכה ב' עדים על כל תשמיש ותשמיש, וב"ה אומרים דיה ב' עדים כל הלילה, אמר ר' זירא מדברי כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה, שמא ראתה מחמת תשמיש ולכן צריכה לבדוק בין תשמיש לתשמיש, רבא אמר בועל ושונה בלי בדיקה בנתיים דרק בעסוקה בטהרות חיישינן להכי, והלכה כרבא.
ומצינו בזה ב' דעות בראשונים.

- א. **לרי"ף ראב"ד רמב"ן רשב"א השו"ע והרמ"א** אינה צריכה בדיקה כלל, ואדרבה אסור לה לבדוק שלא יהא ליבו נוקפו ופורש.
ב. **לרמב"ם** שניהם צריכים בדיקה אחר תשמיש, והצנועות בודקות עצמם גם קודם התשמיש, ולר' שמחה קודם תשמיש מצוה לבדוק.

סעיף ב

2. אשה שאין לה וסת האם צריכה בדיקה לפני ואחרי תשמיש.

תשובה: משנה (נדה יא.) פעמים צריכה להיות בודקת, שחרית, ובין השמשות, ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה.
ובגמ' (נדה יא:.) **אמר ר' יהודה אמר שמואל** לא שנו אלא באשה עסוקה בטהרות אבל אינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקה ואפ' אין לה וסת.
ובגמ' (נדה יב.) אמר ר' זירא אמר ר' אבא בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק, ומסיק דה"מ בעסוקה בטהרות.
ובגמ' (נדה יב:) אשה שאין לה וסת, לר"מ אסורה לשמש ויוציא ולא יחזיר עולמית, לר' חנינא בן אניטגנוס משמשת בשני עדים הן עוותיה הן תקנוה, **אמר ר' יהודה אמר שמואל** הלכה כר' חנינא, והגמ' מקשה אי בעסוקה בטהרות, הרי כבר שמואל אמר זאת שצריכה בדיקה, ואי לא בעסוקה בטהרות, הרי ר' זירא בשם שמואל אמר דלא בעיא בדיקה כלל, ומשני מאן דמתני הא לא מתני הא.
ומצינו ב' פירושים ברש"י בדברי הגמ' 'מאן דמתני הא לא מתני הא'.
א. מיירי בעסוקה בטהרות, ונאמר פעמיים כי כל אחד לא שנה את דברי

השני, ולא קשה איך ר' יהודה כן אמר את שני הפעמים, כי בתחילה חידש שאינה עסוקה לא בעיא בדיקה, וכאן פסק כר' חנינא דרק עסוקה בטהרות בעיא בדיקה.

ב. מיירי באינה עסוקה בטהרות, ויש מח' אמוראים בדעת שמואל אי בעי בדיקה או לא, והלכה כמ"ד דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה, וכך פי' ר"ח והרי"ף, אבל רש"י דוחה פי' זה כיון דר' יהודה אמר את שניהם.

ובאשה שאין לה וסת מצינו ג' דעות בראשונים.

א. לרש"י רשב"ם סה"ת אינה צריכה בדיקה, דרק עסוקה בטהרות בעי בדיקה.

ב. לרמב"ם רא"ש ור"ח אפי' באינה עסוקה בטהרות לעולם צריכים בדיקה לפני ואחרי תשמיש, והרא"ש אינו מצריך את הבעל בדיקה אחר תשמיש.

ג. לרי"ף רמב"ן רשב"א והשו"ע שניהם צריכים בדיקה לפני ואחרי תשמיש רק ג' פעמים ראשונים, לוודא שאינה רואה מחמת תשמיש ואח"כ א"צ בדיקה כלל¹.

3. מה קושיות הרא"ש על הרי"ף, וביאור הב"י.

תשובה: הרא"ש מקשה ד' קושיות על דברי הרי"ף דבודקת רק ג"פ הראשונים.

א. מה הגמ' שואלת 'אי בעסוקה בטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא', הרי שמואל דיבר בבדיקה לפני תשמיש, ור' חנינא איירי בבדיקה לאחר תשמיש.

ב. מה הגמ' שואלת 'אי אינה עסוקה בטהרות הא אמרינן כל לבעלה לא בעי בדיקה', אולי ר' חנינא מודה דלא בעי בדיקה חוץ מג"פ הראשונים.

ג. אם שימשה ג"פ בלא דם והוחזקה שאינה רואה מחמת תשמיש, מה מועיל לחשש שמא תראה תחתיו כיון שאין לה וסת.

ד. למה ר' חנינא לא הזכיר את עיקר הבדיקה שהיא לפני תשמיש שהיא המתירה לשמש.

הב"י מבאר דפשיטא דכל שצריכה בדיקה לאחר תשמיש שצריכה בדיקה לפני תשמיש, ולא הוצרך לבאר ובזה מתורץ קו' א' ו-ד', ודברי הגמ' כל לבעלה לא בעי בדיקה משמע בכלל אפי' לא ג"פ הראשונים ובזה מתורץ קו' ב', וכל החשש

1. וכ"פ החזו"א (ארחות רבנו ח"ד עמ' מ) טה"ב (ס"ג סעיף ז) אבל ערוך השלחן (סט"ז) ושבת הלוי (סיכום אות א) כתבו דראוי לבעל נפש להחמיר כל ימיה לבדוק קודם ואחר תשמיש.

ושבת הלוי (סק"ג) וחוט שני (סק"ג) כתבו דמהני לבדוק ג"פ בלילה אחד וא"צ ג"פ רצופים.

ובדרכי טהרה (עמ' צב) ואבני שוהם (סק"ב) כתבו דאין לעשות בדיקות אלו אלא עד שיתברר שכלו הבתולים לגמרי, ושור"ר שכ"כ הב"י בריש סי' קפז ומדייק מרש"י דאפי' רמ"ת כמה פעמים, כל היכא דאיכא למיתלי בדם בתולים תלינן כי היכי דתלינן במכה.

ותלמודו סימן קפו בידו לא

הוא כיון שאין לה וסת חיישינן שמא תראה מחמת תשמיש בלבד וכיון שיצאה מחשש זה, לא חיישינן עוד שמא תראה תחת בעלה דקי"ל דלבעלה א"צ בדיקה, ובזה מתורץ קו' ג'.

4. מה הביאור בפסק הרי"ף דבעי בדיקה ג"פ הראשונים.

תשובה: מצינו בזה ב' ביאורים.

א. לרמב"ן והרשב"א דעת הרי"ף כר' חנינא דאשה שאין לה וסת בעי בדיקה אבל רק ג"פ הראשונים לוודא שאינה רמ"ת.

ב. לש"ך (א) דעת הרי"ף אשה שאין לה וסת לא בעי בדיקה כלל, וכל הנפק"מ בזה שהלכה כר' חנינא הוא רק לענין כתובה שלא מפסידה כתובתה מיד כר"מ, אלא רק אם תראה ג"פ הראשונים לאחר תשמיש, אבל ודאי שאם הבעל לא מקפיד על כתובתה אין שום איסור לשמש בלא בדיקה, ולכן לא הביא דין זה בהל' נדה אלא רק בהל' כתובות.

ולהלכה הפת"ש (ב) אומר דלש"ך מנהג העולם לא להצריך בדיקה כלל, ותורת השלמים אומר דבמקום שנהגו להקל אין להחמיר, אבל בלאו הכי אין להקל כנגד פסק השו"ע דבעי בדיקה ג"פ הראשונים.

והח"ד אומר דאף לאומרים דא"צ בדיקה היינו בדיקת חורין וסדקין, אבל מ"מ צריכה קינוח בשעה שאינה שוכבת אפרקיד, ולהשהות העד על גופה כשיעור וסת ולמחר תעיין בו.

5. אשה שלא ראתה מעולם או מעוברת ומניקה האם צריכות בדיקה.

תשובה: הפת"ש (א, ד) אומר דאינם צריכות בדיקה².

6. באופן דבעי בדיקה האם צריך לבדוק בין תשמיש לתשמיש באותו לילה.

תשובה: הרמ"א פוסק דא"צ לבדוק אחר כל תשמיש, אלא מקנחין עצמם בעד אחד ולמחר צריכים בדיקה ואם מצאה דם טמאה.

ואם קנחה בעד ואיבדה אותו, לא תשמש הואיל ואין לה וסת.

הפת"ש (ג) מסתפק האם גם בבדיקה שקודם התשמיש יכולה לסמוך שתראה את העד מחר.

2. ולפי"ז אם עשתה בדיקות אלו כשהיא מסולקת דמים לא מהני להחזיקה שאינה רמ"ת. ואשה שבדקה בזווג ראשון ואח"כ נשאת לאחר. לחוט שני (סק"ג) יכולה לסמוך על הבדיקות עם הבעל הראשון וא"צ לבדוק שוב שאינה רמ"ת, לפתחי דעת (פמ"ב סכ"ה) צריכה בדיקות מחדש שאינה רואה מחמת בעל זה.

סעיף ג

7. אשה שלעולם לא רואה פחות מיד' יום אחר טבילתה ואח"כ אין לה קבע מה דינה.

תשובה: תרומת הדשן והשו"ע פוסקים דעד יד' יום דינה כאשה שיש לה וסת שאינה צריכה בדיקה כלל.

סעיף ד

8. האם האיש יכול לסמוך על אשתו בבדיקת העד שלו.

תשובה: הרמב"ם והשו"ע פוסקים דמתוך שנאמנת על שלה נאמנת על שלו.

סעיף ה

9. אשה שהוחזקה להיות רואה שלוש פעמים מחמת תשמיש מה דינה.

תשובה: בגמ' (נדה יב:) אמר ר' יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אניטגנוס, והיינו שאם תשמש פעם ראשונה שניה ושלישית ונמצא דם על עד שלו או שלה, הן עיוותיה שהוחזקה גדה כל ימיה ותצא בלא כתובה.

הרשב"א אומר דה"מ שרואה בשעת תשמיש אבל אם רואה אח"כ חשיב קלקול וסת, וה"מ שראתה שלוש פעמים רצופים כשור המועד וכחזקת קרקעות, אבל בלאו הכי אין זו חזקה ואינה אסורה על בעלה.

וכך משמע מהרמב"ם דה"מ בתחילת נישואיה שראתה דם אבל אם אח"כ ראתה דם ג"פ נסתחפה שדהו ויוציא ויתן כתובה, דאינה מוגדרת רואה מחמת תשמיש דאין לה כתובה.

השו"ע פוסק אם ראתה דם מחמת תשמיש ג"פ רצופים אסורה לשמש לעולם עם אותו בעל.

